

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jan Dubec

Etika policejní práce

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. František Šnitr

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Jan Dubec

Ethics of police work

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor: Mgr. František Šnitr

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jméno autora

Poděkování

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce panu Mgr. Františku Šnitrovi za jeho čas a snahu vést a korigovat správným směrem mé studijní úsilí již řadu let.

Anotace

Bakalářská práce se věnuje problematice etiky policejní práce, definuje jaké na ni působí vlivy a zkoumá postoje policistů k Etickému kodexu Policie České republiky a problematice etického jednání v dnešní době.

Klíčové pojmy

Dotazníkový průzkum, Etický kodex Policie České republiky, etické hodnoty, etika policejní práce.

Annotation

Bachelor work deals with the issue ethics of police work, defines what work on her, explores the influences and attitudes of the police to Ethic codex Police of the Czech Republic and the issue of ethics in today.

Key words

Ethic codex Police of the Czech Republic, ethical values, ethics of police work, The questionnaire survey.

OBSAH

ÚVOD	8
1. ZÁKLADNÍ POJMY	10
1.1 MORÁLKA	10
1.2 MRAVNOST	11
1.3 SVĚDOMÍ	12
1.4 ETIKA	12
1.5 SPRAVEDLNOST	13
1.6 PROFESNÍ ETIKA	14
1.7 KODEX	14
1.8 LOAJALITA	14
1.9 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	15
2. INSTITUT POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	16
3. PROFESNÍ ETIKA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	18
3.1 ETICKÝ KODEX POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY	18
3.2 DALŠÍ NORMY UPRAVUJÍCÍ PROFESNÍ ETIKU PČR	21
3.3 VLIVY PŮSOBÍCÍ NA ETIKU POLICEJNÍ PRÁCE	22
4 PRŮZKUM MEZI POLICISTY ČESKÉ REPUBLIKY	33
4.1 STANOVENÍ OBSAHU, CÍLE A MYŠLENEK PRŮZKUMU	33
4.2 CHARAKTERISTIKA DOTAZOVANÝCH SKUPIN	34
4.3 CHARAKTERISTIKA DOTAZNÍKU	35
5 VÝSLEDKY PRŮZKUMU	36
5.1 ROZBOR DOTAZOVANÝCH SKUPIN	36
5.2 ROZBOR DOTAZNÍKU	36
5.3 VYHODNOCENÍ OTÁZEK DOTAZNÍKU	37
5.4 VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU	47
ZÁVĚR	49
SEZNAM GRAFŮ	53
SEZNAM PŘÍLOH	54

ÚVOD

„Přijatelnost hodnot závisí vždy na jejich úspěchu. Každý, kdo se snaží dosáhnout falešné vyváženosti, destabilizuje společnost. Rozsudky musejí být váženy jen z toho hlediska, jaký mají význam pro udržení spořádané společnosti...“¹

Policisté jsou v kontaktu s veřejností neustále, ať už se to týká pracovní náplně Policie České republiky nebo drobnohledu veřejnosti. Je tedy zřejmé, že je zde potřeba souhrn profesních pravidel, která budou koordinovat individuální etické, morální, mravnostní a společenské vlastnosti každého jednotlivého policisty ke společnému profesnímu vystupování, ať už s veřejností nebo uvnitř policejního sboru. Na příslušníky policejního sboru České republiky je každodenně kladen vysoký morální a mravnostní standard, který policista musí akceptovat pro svědomitý a řádný výkon své služby, kdy se předpokládá dodržení Etického kodexu Policie České republiky a všeobecně platných pravidel slušného chování a vystupování.

Profesní etika příslušníků Policie České republiky se netýká pouze otázek chování a vystupování, ale její nedílnou součástí je i vzhled příslušníků jako takových. Neboť už při prvním pohledu na policejní hlídku vykonávající svou službu na ulici je první známkou a prvotním impulsem hodnotícím profesionalitu Policie české republiky. Proto je třeba dbát nejvyšších standartů už u těch nejzákladnějších složek policejního sboru České republiky.

Bakalářská práce je rozdělena do několika kapitol, které se daným tématem budou zabývat podrobněji. V práci se nejdříve budu věnovat definicím a podkladům potřebných k podchycení daného tématu, kdy následně bude v práci rozebrána sama podstata věci. Poté zde bude analyzováno a vyhodnoceno provedené dotazníkové šetření, které bude rozděleno mezi příslušníky Policie České republiky různých útvarů. Závěrem bude celkové shrnutí problému komparováno s informacemi zjištěnými při psaní této bakalářské práce.

Při vytváření bakalářské práce jsem vycházel nejen z knih, článků, a norem zabývajících se danou problematikou, ale i z diskuzí s odborníky na dané téma, kteří se tímto tématem zabývají, a v neposlední řadě ze svých několikaletých zkušeností, které mi byly podnětem k sepsání této bakalářské práce.

¹ Frank Patrick Herbert. *Citáty slavných osobností* [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z: <http://citaty.net/autori/frank-herbert/>

Teoretická část bude souhrnem poznatků získaných z nastudování odborné literatury a periodik, diskuzí s odborníky v oblasti policejní etiky, webových portálů a interních zdrojů Policie České republiky.

Praktická část se bude zabývat samotným problémem etiky policejní práce. Bude zde použit dotazník vytvořený pro účely této bakalářské práce, který bude anonymně distribuován vybranému vzorku policistů v Praze a Středočeském kraji. Výsledky dotazníku budou podrobeny statistické analýze.

Cílem praktické části práce bude zjištění, zda Etický kodex Policie České republiky a další interní normy skutečně ovlivňují chování a jednání příslušníků Policie České republiky.

TEORETICKÁ ČÁST

1. ZÁKLADNÍ POJMY

Následující definice základních pojmů jsou sepsány na základě odborných publikací, slovníků, článků a diskuzí.

1.1 MORÁLKA

Morálka je pojem obsahově měnivý, který označuje soubor ideálů, názorů, norem, zvyků a hodnotících soudů, dle kterých lidé v dané době, kultuře a společnosti řídí své mravní jednání. Morálka jako systém pravidel určujících chtěné chování spočívá na tzv. vnitřní sankci (odměně/trestu v podobě naplnění/nenaplnění námi přijaté morálky).

Stanovy morálky souvisí s daným diskursem společnosti o tom co je dobré a co je špatné, kdy tento diskurs může v dané úrovni sociální skupiny přejít až do podoby normativního vymezení. To co je podle přijaté morálky dané společnosti dobré nebo špatné vyžaduje soulad či nesoulad vlastního jednání s vlastním svědomím a společností uznávanými morálními hodnotami. Kdy svědomí je hodnotícím prvkem morálky, který posuzuje naše vlastní jednání v komparaci s přijatými morálními hodnotami daného společenství.

Morálka funguje jako rozcestník, který nám určuje, zda jsou naše myšlenky, rozhodnutí a jednání správné či nikoliv. V každém případě je tedy morálka rozhodujícím prvkem pro systémy hodnotové a normativní, které pro své vymáhání chtěného chování využívají společností přijatelných trestů. Tyto tresty se podle každé jednotlivé situace a společnosti posuzují od despektu a zákonem vymahatelné.

Morální pravidla a hodnoty se ale liší od společenství ke společenství. Kde je něco morálně v pořádku, je jinde nepřijatelné. Například kanibalismus je v některých společenstvích uznáván, a je pro danou kulturu zažitým obřadem, v naší kultuře je společností nepřijatelný a je postaven mimo zákon. To ovšem neplatí pro výjimečné situace. Jak je uvedeno v předešlých řádcích, tak morální hodnoty specifické pro každou jednotlivou situaci jsou posuzovány jinak, protože i kanibalismus je naší společností za daných podmínek přípustný. To nám ukazuje událost, kdy letadlo havarovalo s cestujícími vysoko v horách a ti pak následně, aby přežili, byli okolnostmi nuceni pojídat ostatní, již zemřelé cestující.

Morálka je označení pro souhrn obecně platných zásad chování, zvyklostí, norem, obyčejů v dané společnosti (rodině, partě, komunitě, společenství, městě, národu, státu) v dané době. Poukazuje na to, co je přijatelné pro okolí a co již nikoliv, tedy usnadňuje lidem život předem určenými předpoklady, jak by se měli chovat v dané situaci a zároveň jim dává i hranice toho, co je přijatelné.

Je to pojem, který v sobě zahrnuje společensky přípustná pravidla chování, která nejsou zákonem vymahatelná. Je to to, co vidíme a naučíme se od okolí a pak se podle těchto pravidel řídíme ve svém životě. Morálka se vyvíjí s námi, aniž bychom to vnímali. Jsou to osobní standardy pro posuzování jak svého chování, tak pro posuzování chování okolního světa, nezávisle na zákonech.

1.2 MRAVNOST

Jedná se o jednání, které odpovídá obecným zvyklostem, normám a standardům a je přitom založené na svobodné volbě v daných sociálně-kulturních podmínkách. V porovnání s morálkou, však nemusí nutně reflektovat svědomí. I. Kant mravnost chápal jako vlastnost ovládanou vůlí, popisoval ji jako poslušnost morálnímu zákonu, jako mravní princip založený na rozumu. V současné společnosti je mravnost nejčastěji vztažena k sexuálnímu chování, tedy k sexualitě. V kontrastu k legitimnímu právu není možné mravnost nijak účinně zaručit. Překročení mravnostních pravidel (není-li určité jednání specifikováno v trestním zákoníku jako trestný čin) není legálně postihnutelné, naproti tomu přestupek proti právu penalizován být může, případně může nedodržení nastavených norem vést k neplatnosti jednání. S ohledem na provázanost s legalitou a naopak nepropojení s legitimitou, nemusí být amorální ani jednání, které odporuje pojetí mravnosti.

Vyabstrahujeme-li z lidského jednání pojem mravnosti, najdeme pouze jeden znak: že splňuje požadavky, podle kterých jsou posuzovány. V této obecné rovině tedy je důležitý fakt, že posuzujeme, ne však už způsob tohoto posuzování. Vysvětlení mravnosti a spojených pojmů leží v poznání, jak se stalo, že lidé začali posuzovat svoje konání a zároveň konání ostatních.

Pojem mravnost označuje takové chování a jednání jedince, které je v souladu s morálkou dané společnosti v dané době. Člověk dobrých mravů tedy ví, jaké chování si kde, za jaké situace a v jaké společnosti může dovolit.

1.3 SVĚDOMÍ

Svědění označuje schopnost vědomého vyhodnocování jednotlivce, zda je jeho chování i chování ostatních s ohledem na jeho chápání dobra a zla. Svědomí nám určuje, zda je dané jednání nebo chování v souladu s morálními hodnotami posuzujícího jedince. Když nastane situace, kdy jedinec váhá mezi navzájem si odporujícími, avšak podobně žádoucími hodnotami, můžeme mluvit o otázce svědomí (též věc, či problém svědomí).

Takováto normativní forma vědomí se v historii filozofie dlouho často probírala. Sokrates ji označoval za své osobní „dominion“, Rousseau zase jako „neomylného soudce“, který je roven skutečnému instinktu, naproti tomu Kant mu přisuzuje naprosto rozumovou podobu.

1.4 ETIKA

Slovo etika jako takové pochází z řeckého slova étos/éthos, což znamená zvyk, mrav, obyčej, který vychází z tradice. Je vědní disciplínou v oboru filozofie morálky, jež se zabývá dilematem ve volbě možností rozlišování v otázkách dobra a zla. Etika jako taková se zabývá hledáním zdůvodnění jednání člověka v momentě, kdy má možnost se rozhodnout pomocí své svobodné vůle.

Potřeba konat dobro na úkor věcí špatných je základní přesvědčení, ze kterého etika vychází. Primárně tak, dle tohoto hlediska, hodnotí jednání jednotlivců a následně pak i výsledek tohoto chování jako jsou zákony, instituce, sociální útvary a jiné vytvořené struktury. Předpokladem etiky u člověka je přítomnost odpovědnosti, svobody a hlavně svědomí. Silný sociální atribut etiky spočívá v morálním posuzování vztahu mezi potřebami a zájmy společnosti a zájmy a potřebami jednotlivce. Co nechceš, aby druzí činili tobě, nečiň ani ty jim. Kulturní specifika dané kultury ovlivňují etiku a její konkrétní podobu. Náboženské společnosti poměrují etické chování ve vztahu k božskému zákonu, který mají všichni uložen ve svědomí (přirozená etika) a který ve zjeveních důkladněji poznávají.

Etika se snaží najít odpověď na obecná pravidla, podle kterých se lidé rozhodují v každodenních situacích, kterými prochází od své první možnosti se svobodně rozhodnout až do své smrti. Etika nám nedává pravidla, etika nám pouze zdůvodňuje naše rozhodovací dilemata, ke kterým se dostáváme v otázkách cti, ctnosti, morálky,

mravnosti, spravedlnosti. Prostřednictvím etiky si zdůvodňujeme, proč se v daných momentech právě tak chováme a jednáme.

1.5 SPRAVEDLNOST

Spravedlnost chápeme jako jednání, které odpovídá mravnosti, morálce, etice a které je nediskriminující.

Do sociologie si tento pojem našel cestu z politické filozofie a etiky, kde je stále tématem častých diskuzí. Problém vztahu mezi obecným a individuálním prospěchem je vztažen k otázce spravedlnosti a je řešen ve dvou souvislostech: a) přestupky proti obecnému prospěchu a jejich spravedlivé potrestání, b) tzv. distributivní spravedlnost (za co má kdo kolik dostat).

Spravedlnost spadá pod morální vědomí, je to pojem, který popisuje žádoucí stav věcí, takový který odpovídá chápání práv člověka a jeho podstaty. Z pohledu členění interpersonálního dobra a zla popisuje vztah vzájemně propojených jevů. Obsahuje vztah mezi sociálním statutem jedince a jeho úkolem v životě společnosti, vztah mezi právy a povinnostmi, činem a odplatou (zločinem a trestem), odměnami a zásluhami.

Různé společnosti v různých dobách chápali spravedlnost jiným způsobem. Tento pojem je tedy ovlivněný svým historickým rámcem:

- Ve starověkém Řecku a Římě bylo otrokářství pokládáno za spravedlivé,
- rodové společnosti zase spravedlnost chápaly jako rovnost všech, a to hlavněve spojitosti k materiálním věcem,
- křesťansko-feudální morálka souhlasila s rovností lidí jen ve vztahu k božímu stvoření a dědičnému hříchu,
- v buržoazní společnosti se předpokládala rovnost práv. Nicméně ta byla pouze formální, protože v reálu záleželo na majetkových poměrech,
- socialistická společnost považovala za spravedlivé hodnotit jedince (a určovat tak jeho postavení) na základě užitečnosti jeho vlastní činnosti,
- v demokracii se za spravedlivé považuje respekt k právům jednatelce, a jejich ochrana. Každý jednotlivý člověk (nebo národ) má právo na stejné možnosti, stejné právo na život.

1.6 PROFESNÍ ETIKA

Jako profesní etika je označován souhrn povinností, norem, hodnot a ideálů dané profese, kterými je snaha utvářet chtěné chování a jednání tou danou profesí.

Od každé profesní komunity, respektive profese jako takové, se odvíjí významná míra sebekontroly a samosprávy a to především v otázkách odbornosti. Na průměrného jedince nejsou společností kladeny tak vysoké nároky, jako je tomu u jedinců vázaných profesionální etikou či morálními kodexy jednotlivých profesních skupin. To plyne z obav, že moc či autorita vyplývající z povahy dané profese může vést k jejímu zneužití.

Nejčastěji je profesní etika popisována jako soubor specifických principů, norem, hodnot a povinností vedoucích k utváření určitého typu jednání, které je u dané profese očekáváno. Profesní etika je blízce spojena s tzv. „aplikovanou etikou“. Tento pojem označuje různorodé oblasti, které jsou ovlivněny etickými otázkami (ve shodě s rostoucími požadavky společnosti, politiky, kultury, vědy, ekonomiky apod.). Proto je tedy s narůstající tendencí tento termín zmiňován v množném čísle (tzn. „aplikované etiky“, nebo též „praktické etiky“), tímto jsou postihovány aspekty mravní problematiky ve vztahu k určité části profesionální praxe.

1.7 KODEX

Latinské slovo codex (původní význam slova je kmen, stonek stromu) je spojeno s využíváním dřeva jako materiálu, na který se psalo (dřevěné tabulky). Později se toto slovo začalo využívat pro označení svazku dvou a více dřevěných tabulek, které byly na jedné straně spojeny, aby držely pohromadě. Později dřevěné tabulky nahradily jiné materiály, až vznikla podoba knih, jak je známe dnes a označení codex (česky kodex) byl přenesen na knihy příjmů a výdajů. Za dob Cicera se označení codex používalo i jako pojmenování pro účtenku. Ještě později se tento termín používal pro označení sbírek zákonů a nařízení císařů (např. Theodosiův kodex). Časem bylo slovo codex používáno jako označení opisů knih.

Dnes je slovo kodex používáno jako označení pro dokumenty, které svým obsahem stanovují jaké je požadováno od dané skupiny lidí chování a jednání.

1.8 LOAJALITA

Loajalita je výraz, který označuje vztah mezi dvěma subjekty, kdy vždy minimálně jeden z těchto subjektů (člověk, zvíře) upřednostňuje druhý (člověk, zvíře,

organizace či přesvědčení) před ostatními i před sebou samotným. Synonymem pro loajalitu je věrnost, oddanost.

1.9 POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

„Policie České republiky (dále jen „policie“) je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor.

Policie slouží veřejnosti. Jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek, předcházet trestné činnosti, plnit úkoly podle trestního řádu a další úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí zákony,..."² Policii České republiky tvoří přibližně sedmačtyřicet tisíc policistů a policistek společně s jedenácti tisíci občanskými zaměstnanci policie.

² Česká republika. Zákon o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů*. 17. července 2008, s. 4086, roč. 2008, č. 273, s. 4086 - 4116. ISSN 1211-1244

PRAKTICKÁ ČÁST

2. INSTITUT POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

„Činnost ozbrojeného bezpečnostního sboru Policie České republiky spravuje policejní prezidium vedené policejním prezidentem. Policejní prezident odpovídá za činnost policie ministru vnitra. Policejnímu prezidiu jsou podřízeny jednak útvary s celostátní působností a jednak krajská ředitelství policie. Útvary s celostátní působností zřizuje ministr vnitra na návrh policejního prezidenta. Krajská ředitelství policie jsou zřízena zákonem.

Policejní prezidium zejména určuje cíle rozvoje policie, řeší koncepci její organizace a řízení a stanoví úkoly jednotlivých služeb. V rámci Policie České republiky působí služba pořádkové policie, služba dopravní policie, služba cizinecké policie, letecká služba, pyrotechnická služba, ochranná služba, služba kriminální policie a vyšetřování a další specializované služby.

Policejní prezidium rovněž analyzuje a kontroluje činnost policie, vytváří policejním útvarům podmínky pro plnění jejich úkolů a koordinuje jejich činnost při plnění úkolů, které přesahují jejich územní nebo věcnou působnost.

Krajská ředitelství policie jsou útvary s územně vymezenou působností. Slouží veřejnosti na vymezeném teritoriu, představují samostatné organizační složky státu a při plnění úkolů policie samostatně hospodaří s finančními prostředky ze státního rozpočtu. V rámci krajských ředitelství mohou působit další teritoriální útvary, které jsou jim podřízeny. Tyto zřizuje policejní prezident na návrh krajského ředitele. Existují v hlavním městě Praze a dalších velkých městech. Útvary s celostátní působností plní specifické a vysoce specializované úkoly na celém území státu. Některé poskytují specifický servis ostatním policejním útvarům, jiné se specializují například na odhalování organizovaného zločinu nebo korupce a závažné finanční kriminality. Potírají také drogovou kriminalitu nebo zajišťují ochranu prezidenta republiky a dalších ústavních činitelů.

Právní poměry a služební vztahy příslušníků Policie České republiky upravuje zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. Policisté jsou ve služebním poměru k České republice. Do služebního poměru může být přijat státní občan České republiky, který je starší 18 let, je bezúhonný, splňuje stupeň vzdělání stanovený pro služební místo, na které má být ustanoven, a je zdravotně, osobnostně a fyzicky způsobilý k výkonu služby. Policista nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí a nesmí vykonávat živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost.

Policie České republiky si ověřuje, zda žadatel splňuje podmínky přijetí do služebního poměru v průběhu přijímacího řízení. Jeho součástí je komplexní zdravotní prohlídka, psychologické vyšetření a prověrka tělesné zdatnosti. Přijetí do služebního poměru nelze odepřít z důvodu věku, rasy, barvy pleti, pohlaví, sexuální orientace, víry a náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu, manželského nebo rodinného stavu. V den nástupu k výkonu služby policista skládá služební slib:

Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.

Při přijetí do služebního poměru je policista ustanoven na služební místo a jmenován do služební hodnosti. Služební místo vyjadřuje jeho organizační a právní postavení v bezpečnostním sboru. Je charakterizováno služební hodností, stupněm a oborem vzdělání, náplní služební činnosti, rozsahem oprávnění a povinností. Zákon o služebním poměru upravuje pravidla kariérního postupu policisty.

V případě ohrožení nebo porušení vnitřního pořádku a bezpečnosti, jehož odstranění spadá do úkolů policie, je policista ve službě a zaměstnanec Policie České republiky v pracovní době povinen provést úkon v rámci své pravomoci nebo přijmout jiné opatření, aby toto ohrožení nebo porušení odstranil. Policista má povinnost takto postupovat i v době mimo službu, je-li bezprostředně ohrožen život, zdraví nebo svoboda osob, je-li ohrožen majetek, anebo pokud došlo k útoku na tyto hodnoty.“³

³ VOKUŠ, Jiří. *POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY*, s. 6. Praha: Policejní prezídium České republiky, 2010, 84 s. ISBN 978-80-254-7700-7.

3. PROFESNÍ ETIKA POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

„Lidský faktor při prosazování zákona nesmí ohrozit požadavky zákonnosti a svévoli. Proto si policisté musejí vypěstovat takové osobní postoje a způsoby jednání, které jim umožní vykonávat svou činnost správně.“⁴

Obsahem profesní etiky policie České republiky je nejenom Etický kodex Policie České republiky, kterému se budeme věnovat dále, ale i další vnitřní pokyny, týkající se ustrojení, postupů, návodů, stanovisek a cílů, které dávají policistům jasný směr pro jejich řádný výkon služby. Proto je profesní etika nedílnou součástí výcviku jak nových příslušníků policie, tak pravidelným proškolením a seznamováním nových koncepcí již sloužících příslušníků policejního sboru České republiky.

Jestliže dojde k pochybení policisty při výkonu své služby, má institut Policie České republiky prostředky sloužící k jeho řádnému prověření. Zmíněnými prostředky policejního sboru České republiky jsou: kázeňské řízení, oddělení vnitřní kontroly a Generální inspekce bezpečnostních sborů.

V případě Generální inspekce ozbrojených sborů, se jedná o instituci stojící mimo kontrolu Policie České republiky. Ta je nezávislým inspekčním orgánem státu, jejíž ředitel je odpovědný předsedovi vlády. Generální inspekce ozbrojených sborů je institut vyhledávající, odhalující a prověřující trestné činy spáchané příslušníky bezpečnostních sborů České republiky (kam spadá i příslušník Generální inspekce ozbrojených sborů). Inspekce dále proti této činnosti navrhuje opatření a bezpečnostním sborům České republiky vydává metodika upravující jejich činnost.

3.1 ETICKÝ KODEX POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY

„Příslušníci Policie České republiky, vědomi si svého poslání, spočívajícího ve službě veřejnosti, založeného na úctě a respektu k lidským právům, vyjadřují následující principy, jež chtějí sdílet a dodržovat.

1. Cílem Policie České republiky je
 - a. chránit bezpečnost a pořádek ve společnosti,
 - b. prosazovat zákonnost,
 - c. chránit práva a svobody osob,

⁴ ZLÁMAL, Jiří a Ivana DUFKOVÁ. *Policie a Profesní etika: se zaměřením na etický kodex Policie České republiky*, s. 4. Praha, 2003, s. 67.

- d. preventivně působit proti trestné a jiné protiprávní činnosti a potírat ji,
- e. usilovat o trvalou podporu a důvěru veřejnosti.

2. Základními hodnotami Policie České republiky je

- a. profesionalita,
- b. nestrannost,
- c. odpovědnost,
- d. ohleduplnost,
- e. bezúhonnost.

3. Závazkem Policie České republiky vůči společnosti je

- a. prosazovat zákony přiměřenými prostředky s maximální snahou o spolupráci s veřejností, státními a nestátními institucemi,
- b. chovat se důstojně a důvěryhodně, jednat se všemi lidmi slušně, korektně a s porozuměním a respektovat jejich důstojnost,
- c. uplatňovat rovný a korektní přístup ke každé osobě bez rozdílu, v souladu s respektováním kulturní a hodnotové odlišnosti příslušníků menšinových skupin všude tam, kde nedochází ke střetu se zákony,
- d. při výkonu služby jednat taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení,
- e. používat donucovacích prostředků pouze v souladu se zákonem; nikdy nezacházet s žádnou osobou krutě, nehumánně či ponižujícím způsobem,
- f. nést odpovědnost za každou osobu, která byla omezena Policií České republiky na osobní svobodě,
- g. zachovávat mlčenlivost o informacích zjištěných při služební činnosti,
- h. zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání, netolerovat tuto protizákonnou činnost u jiných příslušníků Policie České republiky, odmítnout dary nebo jiné výhody, jejichž přijetím by mohlo dojít k ovlivnění výkonu služby,
- i. zásadně se vyhýbat jakémukoliv jednání, které by mohlo být střetem zájmů

4. Závazkem vůči ostatním příslušníkům Policie České republiky je

- a. usilovat o otevřenou a partnerskou spolupráci,

- b. dbát, aby vztahy byly založeny na základě profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání; jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků či nadřízených jsou vyloučeny,
 - c. netolerovat ani nekryt podezření z trestné činnosti jiných příslušníků Policie České republiky a trestnou činnost neprodleně oznámit; stejně tak netolerovat ani jiné jejich protiprávní jednání či jednání, které je v rozporu s Etickým kodexem Policie České republiky.
5. Osobním a profesionálním přístupem příslušníků Policie České republiky je
- a. nést osobní odpovědnost za svoji morální úroveň a svůj profesionální výkon,
 - b. chovat se bezúhonně ve službě i mimo ni tak, aby důstojně reprezentovali Policii České republiky svým jednáním, vystupováním i zevnějškem.

Každý příslušník Policie České republiky, který jedná v souladu se zákonem a Etickým kodexem Policie České republiky, si plně zaslouží úctu, respekt a podporu společnosti, jejíž bezpečnost chrání i s nasazením vlastního života.“⁵

Před přijetím Etického kodexu Policie České republiky, které proběhlo v roce 2005 rozkazem policejního prezidenta. Bylo Radou Evropy v roce 2001 přijato doporučení o Evropském kodexu policejní etiky. Doporučení má charakter referencí pro tvorbu policejních etických kodexů členských států Evropské unie. Etický kodex Policie České republiky tedy byl vytvořen, nejen za účelem sjednocení etických hodnot příslušníků policejního sboru České republiky, ale také z důvodu členství České republiky v Evropské unii. Její členství ji totiž zavazuje k dodržování předpisů, vydaných orgány Evropské unie.

Etický kodex Policie České republiky byl následně aplikován do výkonu služby policistů prostřednictvím seznámení.

Z Etického kodexu Policie České republiky je zřejmé, že výkon policejní práce je velmi morálně a hodnotově založen a klade na své vykonavatele v této oblasti velké požadavky. Je proto nezbytné, aby příslušníci policie byli zcela vyzrálí jedinci

⁵ Etický kodex Policie České republiky - Policie České republiky. [online]. [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>.

s rozvinutým smyslem pro spravedlnost, kteří si plně uvědomují, že jsou ochránci zákona a veřejných zájmů, kde není prostor pro stranění jednotlivců. Ochrana společnosti musí být pro policistu vším, neboť je vázán služebním slibem chránit své služební povinnosti i za cenu vlastního života, jestliže to situace vyžaduje.

3.2 DALŠÍ NORMY UPRAVUJÍCÍ PROFESNÍ ETIKU PČR

Etika policejní práce není pouze o Etickém kodexu Policie České republiky. Zahrnuje další množství nejen interních aktů (pokynů, rozkazů), které se zabývají vystupováním policistů, jejich vzhledem a postupy. Chování příslušníků Policie České republiky je také podřízeno platným zákonům České republiky (například podle § 9 zákona číslo 273/2008 Sb., Zákon o Policii České republiky s definováním zdvořilosti – „Policista a zaměstnanec policie jsou při plnění úkolů policie povinni dodržovat pravidla zdvořilosti a dbát cti, vážnosti a důstojnosti osob i své vlastní.“⁶) a předpisům Evropské unie nebo mezinárodním smlouvám, které jsou součástí právního řádu České republiky. Kromě zákonů nelze opomíjet obecné zásady slušného chování, včetně společností uznávaných etických principů.

Policista má samozřejmě ponechanou jistou samostatnost v rozhodování, neboť na určeném místě, kde je zrovna zapotřebí a kam byl přivolán (eventuelně sám byl přítomen či se dostavil), je pouze na něm zhodnocení dané situace a vyhodnocení, jakého přístupu a postupu bude zapotřebí. Na toto rozhodnutí má vliv řada dalších parametrů (osoba, se kterou policista jedná, vývoj dané situace vyvíjí, existující předpisy). Během rozhodování má policista pouze pár okamžiků. Učiněné rozhodnutí se přitom musí shodovat nejen s jeho etickými hodnotami, ale i s etickými hodnotami, které zastává Policie České republiky, Česká republika a v neposlední řadě i široká veřejnost. Ta policistu na základě jeho rozhodnutí soudí a s ním i celou instituci. Jisté usnadnění může policista najít v tom, že pro výkon tohoto povolání by se jeho vlastní etické hodnoty měly shodovat s etickými hodnotami Policie České republiky, nebo se jim alespoň podobat. Neboť bez toho nejde tuto profesi vykonávat.

Představa toho, že někdo vykonává nějakou profesi a jeho etické hodnoty se neshodují nebo alespoň nepodobají etickým hodnotám, které daná profese po něm vyžaduje a které zastává, je už dle mého názoru minimálně prvním prvkem ovlivňující „vnitřní harmonii“ člověka a má značný vliv na výkon jeho povolání. Dalo by se

⁶ Česká republika. Zákon o Policii České republiky. In: Sběrka zákonů. 17. července 2008, s. 4087, roč. 2008, č. 273, s. 4086 - 4116. ISSN 1211-1244.

rozebírat a rozvíjet dál tento spor, ale této problematice etiky policejní práce se budeme věnovat dále.

Mezi zmíněné interní akty patří například takové, které se zabývají základními pravidly chování, služebního jednání a služební zdvořilosti v Policii České republiky tím, jak policisté vypadají (co smějí nosit a jak si upravovat zevnějšek), jak mají postupovat při řešení určitých situací, jak se chovat k osobám, jež byly na základě zákonných podmínek omezeny na osobní svobodě.

Dle předchozího je tedy zřejmé, že policista má pro svůj výkon služby velké množství předpisů, které mu určují, co dělat a jak se zachovat v dané situaci, kdy porušení těchto předpisů zakládá skutkovou podstatu, dle závažnosti porušení, trestného činu, přestupku či správního deliktu.

Dalšími předpisy, které upravují etické principy policejní práce, jsou neodlučitelně zákony. A to nejen zákony České republiky, ale i další zákony a mezinárodní smlouvy, kterými je Česká republika vázána. Nesmíme opomenout vliv Evropské unie a její snahu o vytvoření větší jednoty v postupech jejích členských států a v neposlední řadě také na mezinárodní organizace, jakou je například Organizace spojených národů.

3.3 VLVY PŮSOBÍCÍ NA ETIKU POLICEJNÍ PRÁCE

Výkon policejních činností je nejen fyzicky, ale i psychicky velmi náročná práce. Na policistu je každodenně vyvíjen velký psychický tlak a to nejen působením vnějších vlivů, ale i působením policisty na sebe sama při řešení morálních dilemat, kterými mu výkon služby i jeho vlastní soukromý život kříží cestu. Policista jako zástupce institutu Policie České republiky, orgánu moci výkonné, zastupuje, tedy hájí, veřejný zájem (lidské svobody a práva, zákony atd...), naproti tomu však veřejnost jako taková je tvořena jednotlivými občany, kteří mají své vlastní ideály, cíle a smýšlení (individuální dobro), které se vždy nemusí shodovat s obecně platnými zákony a etickými hodnotami společnosti (všeobecné dobro), tedy s veřejným zájmem.

Z uvedeného je tedy nanejvýš patrné, že policista při výkonu své služby i mimo ni je terčem mnoha nástrah, které směřují k tomu, aby ho ovlivnily a tím, aby překročil jemu předepsané a jím přijaté etické hodnoty (v tomto případě tedy etické hodnoty profesní i osobní).

Výčet těchto nástrah, které mají svést policistu k etickému konfliktu, je celá škála a obklopují ho ze všech stran. Na následujících řádcích bude tedy rozebrán pouze jejich výběr.

Pro usnadnění a lepší orientaci si nejprve definujeme skupiny nástrah. Základním dělením si zde ustanovíme dvě kategorie – kategorii *vlivů nepřímých* a kategorii *vlivů přímých*. Vlivy přímé dále budeme dělit na *vlivy vnitřní* a *vlivy vnější*. Vlivy vnější rozčleníme na *vlivy okamžité* a *vlivy následné*.

1.1 VLIVY NEPŘÍMÉ definujeme jako kategorii, do které spadají veškeré zákony, předpisy, doporučení, etické kodexy a nařízení, rozkazy, pokyny a obecně platná pravidla slušného chování a společností přijaté a zastávané etické hodnoty. Jsou to tedy veškeré závazky, které by měl policista znát a které mu určují nebo vymezují možnosti, jak v dané situaci postupovat.

1.2 VLIVY PŘÍMÉ definujeme jako kategorii, do které spadají veškeré vlivy přímo ovlivňující policejní akci. Tuto kategorii dále dělíme na:

1.2.1 VLIVY VNĚJŠÍ

Jde o veškeré vnější vlivy usilující o ovlivnění policisty, tedy vlivy, které policista sám neřídí. Tuto podkategorii si pro větší přehlednost rozdělíme na:

1.2.1.1 VLIVY OKAMŽITÉ – do této podkategorie přiřadíme každý vliv, který na policistu působí v daný okamžik a policista je nucen ho nějakým způsobem řešit.

1.2.1.2 VLIVY NÁSLEDNÉ – do této podkategorie přiřadíme vlivy, které na policistu nepůsobí v ten daný okamžik, dopadají na policistu následkem působení vnějších vlivů z předešlých situací.

1.2.2 VLIVY VNITŘNÍ

Jsou takové vlivy, které se odehrávají v mysli policisty, tedy vlivy, které on sám na základě nějakého podmětu řídí.

Následně si pojdme konkretizovat a probrat jednotlivé kategorie vlivů s příklady.

1.2.1.1 VLIVY OKAMŽITÉ

1.2.1.1.1 ÚPLATEK

„Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.“⁷

Úplatek je formou korupčního jednání, tedy takového jednání, které má za určitou odměnu, ať už materiální či nemateriální, poskytnout odměňovateli odměňovaným jistou výhodu v dané věci (například když policista při dohledu nad dopravou zjistí přešupek a hodlá ho řešit, jak mu zákon přikazuje, ale přešupce nabídne policistovi peněžní hotovost s tím, aby to policista vyřešil bez záznamu v systému a bez postihu pro přešupce, tak přijetí peněžní hotovosti policistou je korupční jednání a naplňuje skutkovou podstatu trestného činu přijetí úplatku podle § 331 odst.1, 3 písm. b) zákona číslo 40/2009 Sb., Zákon trestní zákoník).

Tento vliv působící na etiku policejní práce se většinou vyskytuje pouze mezi policistou, eventuálně policejní hlídkou na jedné straně a úplatkářem na straně druhé a to převážně v situacích, kdy zde není výskyt třetí strany, která by mohla policistu či úplatkáře kompromitovat.

Proti tomuto vlivu musí policista bojovat pouze on sám, kdy nesmí dovolit, aby jej okolnosti donutily k chování, které porušuje nejen zákon, ale i negativně působí na etiku policejní práce, kdy zde pouze jeho čest a svědomí mohou zabránit podvolení se příjmu úplatku. Zda policista úplatek přijme a zda toto jednání osoby, proti níž zakročuje, nahlásí svému nadřízenému, závisí pouze na jeho morálních hodnotách.

Je zde ovšem nutno podotknout, že i ten policista, který je nejpevnější ve svých morálních hodnotách, může podlehnout, neboť každý má svou cenu.

1.2.1.1.2 OSOBA, PROTI NÍŽ SMĚŘUJE ZÁKROK

Dalším bezpochyby velkým vlivem působícím na etiku policejní práce je osoba, proti níž směřuje zákrok policisty. Tou může být kdokoliv. V tomto případě záleží na charakteru osoby a to například jestli se s policistou zná, zda je s ní v příbuzenském vztahu, zda se jedná o známého či kamaráda, zda se jedná o recidivistu, zda je osoba, proti níž směřuje policejní zákrok, sama nebo zda je tam s dalšími osobami, se kterými tvoří nad policistou/policisty početní převahu, jaké je osoba barvy pleti, jakého je

⁷ Česká republika. Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. 8. ledna 2009, s. 431, roč. 2009, č. 40, s. 354 - 464. ISSN 1211-1244

náboženského či myšlenkového vyznání, jak se obléká, jak vystupuje, z jaké je sociální skupiny, jaké společenské prestiže dosahuje, jaké má vzdělání, jak vůči policistovi vystupuje a jak s ním jedná. To vše a mnoho dalšího má vliv na etiku policejní práce v dané situaci.

Tomuto vlivu se dá předcházet dvěma způsoby, buď již před konfrontací hlídky Policie České republiky s osobou, proti níž směřuje zákrok, anebo až po konfrontaci.

Způsob před konfrontací je možný pouze v případě, že Policie České republiky má informace o osobě, proti níž směřuje zákrok. Zakročující policisté nebo jejich velící policista, kteří na základě těchto zjištěných informací vyhodnotí, zda by zde mohlo dojít k ovlivnění díky vztahu k osobě, proti níž směřuje zákrok. V takovém případě by měl být daný policista z celého zákroku předem stažen, aby zde jeho přítomností a zapojením do celé věci nemohlo dojít k ovlivnění policejní práce a střetu zájmů.

V případě, že už ke konfrontaci došlo, by mělo dojít ke stažení policisty ať už z iniciativy ze strany velitele nebo vlastního popudu v zájmu ochrany nestrannosti a objektivit.

1.2.1.1.3 PŘÍTOMNOST TŘETÍ STRANY

Dalším výrazným vlivem na etiku policejní práce je přítomnost třetí strany, kdy je policista vystaven tlaku pozornosti, a to aktivnímu nebo pasivnímu (dle toho jak moc se třetí strana do celé věci mezi policistou a osobou, proti které policista zakročuje, zapojuje). Třetí stranou může být kdokoliv. Záleží na typu třetí strany. Třetí stranou může být například přítomnost médií, veřejnosti, známých, kamarádů či rodinných příslušníků jak policisty, tak osoby, proti níž směřuje zákrok. Nesmíme v tomto případě zapomenout na rozšiřující se kamerový systém monitorující veřejný prostor – ve velké míře kamerový systém spravovaný orgány státní moci, tak soukromé kamerové systémy. Navíc v dnešní multimediální době má skoro každý mobilní telefon nebo jiný přístroj, jako třeba fotoaparát, který je schopný kvalitně zaznamenat nejen obraz, ale i zvuk.

Policista se tímto tedy de facto dostává pod neustálý dohled třetí strany, kdy jeho sebemenší pochybení je okamžitě zaznamenáno a v množství případů také publikováno prostřednictvím všech myslitelných prostředků podporujících předávání informací jako jsou například televizní zpravodajství, články v novinách nebo uveřejnění v některé z internetových sociálních sítí nebo jiných úložných serverech jako je Facebook, Twitter, Youtube.

1.2.1.1.4 PROVOKACE

Provokace je verbální nebo neverbální jednání či chování osoby/osob na straně jedné, která se úmyslně snaží tímto svým projevem vychýlit zakročujícího policistu tak, aby pochybil ve svém jednání.

Formou provokace může být například posměch policistovi, jeho urážení a hanobení, vyzývavé chování vůči němu, pomlouvání, poučování a další provokativní chování vůči němu.

Tomuto vlivu se dá předejít zvyšováním respektu institutu Policie České republiky v očích široké veřejnosti, kdy tento respekt se buduje pomalu a je závislý na chování každého policisty a kdy pochybení jakéhokoliv policisty může budování tohoto respektu vrátit raketovou rychlostí zpět na nulu.

Policista, jenž je vystaven provokaci musí vynaložit veškeré úsilí, aby nedošlo k jeho vyprovokování a tím k pochybení při vykonávání jeho služby a poškození dobrého jména Policie České republiky.

Policista by měl toto jednání osoby, proti které zakročuje, ignorovat, eventuelně zákonně usměrnit tak, aby osobě nadále bylo tomuto jejímu provokativnímu chování zamezeno. Pokud ovšem toto její chování již překračuje zákonné hranice, je povinností policisty dle závažnosti porušení zákonnosti na toto porušení provokující osobu upozornit, eventuelně proti ní zakročit pro porušení zákona a tím spáchání trestného činu (například pro přeštek proti veřejnému pořádku podle § 47 zákona číslo 200/1990 Sb., Zákon o přestupcích, nebo pro přečin Pomluvy podle § 184 zákona číslo 40/2009 Sb., Zákon trestní zákoník).

1.2.1.2 VLIVY NÁSLEDNÉ

1.2.1.2.1 MEDIALIZACE

V tomto případě máme na mysli následky medializování nějakého předešlého pochybení, ať už samotného policisty, kdy jeho objevení se v médiích v souvislosti s negativní událostí spojené s jeho výkonem služby může mít pro něho širokosáhlé dopady. To má bezpochyby následný vliv na etiku policejní práce pro ostatní policisty, kteří by se měli touto skutečností poučit a neopakovat chybu jejich kolegy.

Medializace je velmi nebezpečná věc a to nejen pro instituci, jakou je Policie České republiky, které se medializací chyb policistů pošpiní dobré jméno, ale hlavně pro policistu, jenž se dopuštěním své chyby stal terčem médií a jeho případ se objevil ve zpravodajských prostředcích po celé republice, někdy i ve světovém měřítku.

Velkým nebezpečím při medializaci událostí spojených s policisty je neúplnost informací o dané události, sestřihání videozáznamu pro vytvoření větší mediální úspěšnosti na úkor objektivitu zprávy či přímé odsouzení události bez řádného zjištění skutečného stavu věci.

Taková negativní medializace může mít nebezpečný dopad nejen na policistu samotného, ale i na jeho nejbližší okolí.

Záleží zde také na diskrétnosti a objektivitě médií při zveřejňování informací, jež by mohly vést k určení totožnosti policisty veřejností.

1.2.1.2.2 KRITIKA

Nejedná se pouze o kritiku jako takovou, ale je zde zahrnut i posměch, pomlouvání, opovržení či jinak urážlivé nebo ponižující jednání, kterého je policista cílem.

Toto jednání většinou vzniká v okruhu lidí pohybujících se kolem policisty a v okruhu lidí, kteří se s ním znají. Do tohoto okruhu spadají kolegové, rodina, známí či místní komunita. Jedná se o to, že ze stran policistovi blízkých lidí je na něj vyvíjen psychický nátlak, který ho může velmi ovlivnit. Jedná se například o posměch mezi kolegy, že nestojí za moc, že na tuto práci nemá, či o posměch ze strany rodiny, kdy tento pocit v policistovi může být umocňován již od mala, kdy byl policista považován za budižkničemu a kdy má potřebu se při výkonu služby vytáhnout a dokázat výše zmíněné nejen sobě, ale i svému okolí. Snaha vyvolaná tímto vlivem může v horlivosti a chuti dokázat opak, způsobit porušení etických hodnot a norem a tím narušit etiku policejní práce.

Toto jednání však nemusí nutně vznikat v okruhu lidí, které policista zná. Může se jednat i o lidi, které policista náhodně potká nejen ve službě. Tito lidé mohou na policistu zaměřit svou kritiku a tím způsobit, že se policista ve snaze napravit svou reputaci (nebo se pomstít) dopustí porušení principů etiky policejní práce.

1.2.2 VLVY VNITRNÍ

1.2.2.1 LOAJALITA

Dalším z výrazných vlivů na etiku policejní práce je loajalita policisty. Ta je při konfrontaci s osobou zájmu a při zjištění stavu věci bezpochyby jedním z nejdůležitějších prvků, které ovlivňují policistovo chování a jednání v dané situaci.

V tomto ohledu je zde brána na zřetel loajalita zakročujícího policisty vůči dalšímu subjektu a tím je kolega, rodina, nadřízený nebo instituce. Nastává zde konfrontace mezi těmito spojeními:

- Loajalita vůči kolegovi proti loajalitě vůči instituci.
- Loajalita vůči rodině proti loajalitě vůči instituci.
- Loajalita vůči šéfovi proti loajalitě vůči instituci.

Z výše uvedených konfrontací se dají vytvořit dvě strany konfrontace, kdy na jedné straně je instituce, kde toto označení pod sebou zahrnuje Policii České republiky a veškeré její principy, vládu, stát, či veřejné blaho. V tomto označení dle situace může být zahrnut podle situace i nadřízený, jenž je zde v pozici představitele instituce. Na straně druhé je kolega, v tomto případě označení zahrnující přímo daného policistu, se kterým policista vykonává službu, nebo tým či kolektiv spolupracovníků, eventuelně oddělení; rodina, která zde označuje všechny rodinné příslušníky a nejbližší přátele, případně zde může být zahrnuta i osoba, která se s policistou zná, ale nejedná se o nějaké hlubší přátelství; šéf, je zde označení pro nadřízeného policisty, případně vůdčí osobu v kolektivu spolupracovníků.

Z výše uvedeného vyplývá, že je vždy na policistovi, komu zachovat v dané situaci loajalitu, kdy toto rozhodování může přinést policistovi nejen velké morální dilema, ale i dilema co se týče spravedlnosti.

Policista si v tomto případě musí uvědomit, že zde jedná jako ochránce veřejného dobra, kdy jeho postavení jako policisty vyžaduje oproštění od jakýchkoliv osobních závazků a vykonávání jeho služby zcela oddaně právě veřejnému dobru.

1.2.2.2 EMOCE

Emoce, v tomto případě náhlé, většinou silné pohnutí citů způsobující zastření myslí, kdy člověk jedná mnohdy nekontrolovatelně na základě emočního pudu, jsou podstatným a silným vlivem zasahujícím do etiky policejní práce.

Při zákroku může vždy dojít k ovlivnění policisty při vybuzení jeho emocí osobou, proti níž směřuje zákrok, nebo na základě vzniklé situace. Při těchto zmíněných případech může jít o dva druhy pocitů a to pozitivní (jako například soucit, empatie, sympatie, apod...) a negativní (jako například hněv, odpor, závist, znechucení, nenávisť, stud, apod...).

V těchto případech je pro policistu velmi obtížné odhadnout, že by zde k něčemu takovému mohlo vůbec dojít a když už k takovému emočnímu ovlivnění etiky policejní práce dojde, tak si to policista uvědomí až příliš pozdě a většinou až po celé situaci. V tomto ohledu by měl zakročit například i velitel zásahu či policista sám. Pokud je zde podezření, že může dojít k emočnímu ovlivnění a tím selhání policisty, měl by být velitelem zásahu z věci odvolán nebo by měl on sám iniciovat své odvolání z celé věci.

Policista by se neměl za žádných okolností nechat ovládnout emocemi, měl by za každé situace zachovat nad věcí i nad sebou nadhled a kontrolu, měl by být tedy netečný k emocím, avšak nepropadat lhostejnosti a neztrácet kontrolu nad svým jednáním a chováním.

1.2.2.3 ZÁSAH DO OSOBNÍ IDENTITY

Zásah do osobní identity policisty je velmi významný vliv na etiku policejní práce. Při zásahu do osobní identity dochází ke změně úhlu pohledu na svět a jeho problémy, dochází k přehodnocení hodnot a vlastností člověka a k vytvoření nových.

K zásahu do osobní identity policisty může dojít na základě silného emočního zážitku, vyčerpáním vnitřních sil nebo na základě překročení vnitřních mezí policisty, které mu dávaly prostor ke vstřebávání zážitků a zkušeností získávaných nejen výkonem služby, ale i soukromým životem.

Příkladem tohoto vlivu je například syndrom vyhoření, který je projevem dlouhotrvajícího stresu a tlaku na policistu, který postupně přichází o iluze a z počátečního nadšení a chuti pracovat se propracovává k pracovní letargii, zoufalství, cynismu a pochybnostem o smyslu své práce.

Prevencí proti tomuto vlivu je pro policistu umět kvalitně strávit svůj soukromý čas a umět si zorganizovat svoji práci tak, aby mu nepřerostla přes hlavu. V případě počínajících problémů by se neměl bát se s nimi svěřit a pokusit se je odstranit hned v počátku, protože v případě tohoto vlivu se jedná o velmi psychicky náročný proces nápravy.

1.2.2.4 ROZPOR SPRAVEDLNOSTI INDIVIDUÁLNÍ A VEŘEJNÉ

Policista může při výkonu své služby dospět k rozporu mezi spravedlností veřejnou a individuální. Veřejnou spravedlností se rozumí taková, která je definována pomocí morálních hodnot společnosti a platných zákonů České republiky a předpisů Evropské unie nebo mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu České

republiky. Individuální spravedlnost je taková, kterou policista sám uznává na základě svých osobních morálních hodnot. Veřejnou spravedlnost slíbil vykonávat a chránit.

Tento vnitřní vliv vzniká na základě rozmanité škály vnějších vlivů v dané situaci, které zapříčiní, že vůbec k nějakému rozporu dojde. Takovým rozporem spravedlnosti individuální a veřejné může být například, když při zákroku dojde ke střetu zájmů. Tím je například ochrana a prosazování zákona, což je povinností policisty na jedné straně a na straně druhé je osoba, proti níž zákrok směřuje. Může jít například o rodinného příslušníka zakročujícího policisty. Nebo se může jednat o osobu, která si dle policisty nezaslouží být sankcionována v takové míře, jakou mu přikazuje uložit zákon nebo jiný závazný předpis, jelikož je dle jeho mínění už dostatečně potrestána (například pro tělesnou či duševní vadu). Může se však jednat i o osobu, která se dopustila trestného činu na nemohoucí, postižené, či jinak indisponované osobě, kdy podle policisty k potrestání viníka nejsou zákonné prostředky dostačující.

Takovému vlivu musí čelit policista sám. Měl by si při tom uvědomit, že při výkonu své služby či při využití svých pravomocí jedná jako orgán moci výkonné, který je povinován chránit a prosazovat veřejné dobro podle platných zákonů České republiky a předpisů Evropské unie nebo mezinárodních smluv, které jsou součástí právního řádu České republiky.

1.2.2.5 INTELIGENČNÍ A VĚDOMOSTNÍ DEFICIT

Intelligenční a vědomostní deficit je označením pro vlivy, které na policistu působí v důsledku jeho neznalosti, případně v jeho vrozené schopnosti řešit vzniklé situace na základě nabytých zkušeností a vědomostí (intelligence).

Policista je nucen řešit dané situace právě na základě naučených vědomostí, které mu byly pro tento účel předány při výcviku a které nabyl postupem života a svých vrozených schopností tyto vědomosti aplikovat na danou situaci.

Pro policistu je nutné, aby se sám průběžně vzdělával, a to nejen v oblasti profesního zaměření (nastudování nových postupů, nových zákonů a nařízení), ale i nových trendů ve společnosti, zvyků a celkového přehledu o dění ve světě a v jeho okolí. Jen tak může policista zabránit tomu, aby se při řešení dané situace nedopustil chyby vlivem své neznalosti nebo nevědomosti. Například při neznalosti obsahu Etického kodexu Policie České republiky nemůže policista vědět, zda jedná v souladu s pokynem, kterého je výše uvedený etický kodex součástí, a tím se může dopouštět chování, které není v souladu s etikou policejní práce.

Z předešlého tedy vyplývá, že policista je nucen pro řádný výkon své služby se neustále všestranně vzdělávat a rozvíjet své inteligenční schopnosti, díky kterým může včas a adekvátně s náležitou profesionalitou zareagovat na danou situaci v souladu s etikou policejní práce.

1.2.2.6 NESCHOPNOST ZÍSKAT KONTROLU NAD SITUACÍ

V případě, že dojde k neschopnosti policisty získat kontrolu nad danou situací, může tím dojít k značnému vlivu na etiku policejní práce a řešení dané situace. Tento vliv může vést až k fatálnímu selhání policisty, kdy se v důsledku své neschopnosti získat kontrolu nad situací v dané chvíli přikloní k razantnějšímu postupu s použitím síly, kterým hodlá docílit převzetí kontroly nad situací.

Možností, kdy může dojít ke ztrátě policistovy kontroly nad situací, je několik, jako například fyzická či početní převaha osob, proti nimž směřuje zákrok, nesmělost/ostýchavost policisty v kontrastu s dominancí/důrazností osoby, se kterou policista jedná, špatný taktický postup při zákroku.

V tomto případě tomu policista musí čelit zcela vyrovnaně a silně, nesmí dát najevo, že by zde mohla být jakákoliv možnost změny rolí. Policista, jakožto ten, kdo drží kontrolu nad situací pevně v rukou, a kontrolovaný, jakožto osoba, která je v tuto chvíli podřízena policistovi a jako taková nemá možnost kladení účinného odporu.

1.2.2.7 OSOBNÍ PROBLÉMY

Jedním za dalších vlivů, které představují pro policistu nebezpečí ovlivnění etiky jeho policejní práce, jsou osobní problémy.

Osobní problémy si přináší do služby sám policista, který řeší nějaký problém v domácnosti s manželem/manželkou či partnerem/partnerkou. Odráží se zde jakýkoliv problém, který se bezprostředně týká policisty a přináší mu starosti. Často nad tím musí neustále přemýšlet. Tím dochází k roztroušení jeho koncentrace, kterou by měl celou měrou věnovat řádnému výkonu své služby. Při nesoustředění se může dojít k újmě nejen na etice policejní práce, ale i na zdraví nebo při fatálních případech i na životě policisty, případně třetí osoby.

Tomuto vlivu musí policista čelit sám. Při výkonu služby není prostor pro osobní problémy. Řádný výkon služby vyžaduje, aby policista nebyl vyrušován a aby veškerou svou pozornost věnoval jen výkonu své služby. Je tedy na policistovi, aby si kolem sebe vytvořil v osobním životě prostředí, které zamezuje vzniku podobných problémů.

1.2.2.8 OSOBNÍ ROZPOLOŽENÍ

Osobní rozpoložení je jedním z vlivů na etiku policejní práce, který se týká vnitřního rozpoložení zakročujícího policisty. Záleží zde na vnitřních stavech policisty, které nemají charakter osobních problémů.

Osobní rozpoložení policisty je stav odvíjející se od osobních problémů, momentálních nálad a zdravotního stavu policisty. Rozpoložení policisty může být ovlivněno okamžitě při kontaktu s osobou zájmu, například na základě předsudků, nebo ještě před samotným zákrokem a příjezdem na místo události.

Osobním rozpoložením policisty může být například rozmrzelost z důvodu fyzické bolesti či nevolnosti. Může být také zapříčiněna nenávistí či bezmyšlenkovitým škatulkováním, které se podílí na rozhodnutí policisty o řešení celé dané situace. Policista se potom rozhoduje jen na základě toho, že v něm tyto pocity osoba zájmu, popřípadě zúčastněná osoba vyvolává.

4 PRŮZKUM MEZI POLICISTY ČESKÉ REPUBLIKY

Pro zjištění povědomí o etickém kodexu Policie České republiky a smýšlení nejen o něm, ale i o etické stránce policejní práce samotné, byl vytvořen dotazník. Ten byl následně rozdán vybranému vzorku policistů České republiky vykonávajících službu na území našeho hlavního města Prahy a sousedního Středočeského kraje. Tento vzorek byl pro rozsáhlé spektrum činností Policie rozdělen do tří základních skupin výkonu služby, které přicházejí dennodenně do styku nejen s veřejností, ale i s jinými složkami zabezpečujícími bezpečnost, pořádek a ochranu obyvatelstva. Tyto tři základní skupiny tvoří:

- Skupina číslo 1 – pracovníci SKPV (služby kriminální policie a vyšetřování) v počtu dvaceti vybraných příslušníků,
- Skupina číslo 2 – třicet čtyři policistů zařazených pro výkon služby pořádkové policie,
- Skupina číslo 3 – dvacet jedna policistů, zařazených na dopravní oddělení policie.

4.1 STANOVENÍ OBSAHU, CÍLE A MYŠLENEK PRŮZKUMU

Jak již bylo probíráno na předchozích řádcích, tato práce se zabývá problematikou etiky policejní práce. V předešlé kapitole byl popsán výčet problémů, které vyvstávají z etického hlediska pro policistu při výkonu služby. Snažil jsem se problematiku pojmout obecně, jelikož její konkretizace a specifikace by si zasloužila samostatné zpracování.

Cílem anonymního dotazníkového průzkumu provedeného mezi policisty, bylo získat od dotazovaných policistů informace o tom, zda znají Etický kodex a jaký má vliv na jejich každodenní práci. Dotazovaní jsou policisté jak mužského tak ženského pohlaví, kteří již slouží a mají za sebou několik odsloužených let. Díky tomu mají nasbíráno nespočet zkušeností z praxe, které jim pomohly utvořit jejich profesní profil s pohledem na okolní svět a ne pouze naučenou teorii, se kterou jsou seznamováni při základním výcviku.

Pro vypracování dotazníku stejně tak jako celé bakalářské práce jsem si vytvořil několik bodů, které mi sloužily jako rámec, kterým je etika policejní práce:

- Povědomí příslušníků policejního sboru České republiky o Etickém kodexu Policie České republiky;
- Vliv Etického kodexu Policie České republiky na chování příslušníků policejního sboru České republiky;
- Smýšlení příslušníků policejního sboru České republiky o Etickém kodexu Policie České republiky;
- Smýšlení příslušníků policejního sboru České republiky o etice v dnešní době;
- Vlivy působící na výkon služby příslušníka policejního sboru Policie České republiky.

4.2 CHARAKTERISTIKA DOTAZOVANÝCH SKUPIN

Skupina číslo 1, jak již bylo uvedeno na začátku této kapitoly, je tvořena policisty vykonávajícími službu kriminální policie a vyšetřování – SKPV. Tato skupina je tvořena počtem 20 dotazovaných příslušníků policie, mezi něž se řadí vyšetřovatelé, členové operativně pátracích činností i vedoucí oddělení z odboru obecné kriminality, která je nejpočetnější složkou SKPV. Jsou to policisté vykonávající svou službu v civilním oblečení. Nejsou tedy, do doby než se prokáží příslušností k Policii České republiky, k rozeznání od ostatního obyvatelstva. Jejich pracovní náplň se liší od ostatních jmenovaných skupin.

Skupina číslo 2 je složena z policistů zařazených do výkonu vnější služby pořádkové policie. Jedná se o 34 respondentů. Tito policisté jsou základním kamenem Policie České republiky. Jde o nejpočetnější složku, která je zároveň nejvšestrannější, co se výkonu služby týče. Jsou to uniformovaní policisté, do jejichž pracovní náplně mimo jiné patří například hlídková činnost (tj. činnost policistů, při které procházejí daným úsekem a dohlížejí na veřejný pořádek a bezpečnost), řešení porušení platných zákonů na úseku přestupků podle přestupkového nebo jiného zákona, pokud daný zákon nebo jiný právní předpis neurčí jinak. Jsou to policisté, které denně potkáváme na ulici a kteří vyrážejí na pomoc v případě tísňového volání na telefonní linku 158. Tito policisté jsou veřejnosti nejvíce na očích a tudíž s veřejností i nejvíce v kontaktu.

Poslední skupinou dotazovaného vzorku policistů je skupina číslo 3. Tu tvoří také uniformovaní policisté České republiky jako v případě dotazované skupiny číslo 2, tentokrát ale zařazených na dopravní oddělení Policie České republiky (to jsou ti v těch bílých košilích nebo reflexních tričkách). Tuto skupinu tvoří dopravní policisté v počtu 21 respondentů. Do této skupiny spadají policisté zabývající se výlučně činností na

úseku dohledu nad bezpečností a plynulostí dopravy na pozemních komunikacích (řízení dopravy, zjišťování a řešení přestupků na úseku dopravy, měření rychlosti, vyšetřování dopravních nehod a další činnosti související s dopravou na území České republiky).

4.3 CHARAKTERISTIKA DOTAZNÍKU

K průzkumu mezi policisty Policie České republiky pro účely této bakalářské práce zabývající se etikou policejní práce byl vytvořen dotazník obsahující deset uzavřených otázek. Jejich cílem je zmapovat povědomí policistů o Etickém kodexu Policie České republiky a jeho vlivu na jejich každodenní práci.

5 VÝSLEDKY PRŮZKUMU

Následující odstavce obsahují výsledky dotazníkového šetření. Všechny tři výše zmíněné skupiny byly seznámeny s účelem dotazníku a dobrovolně na základě své čestnosti a uvážení odpovídaly na otázky. Dotazník je zařazen do příloh této práce.

5.1 ROZBOR DOTAZOVANÝCH SKUPIN

Skupina číslo 1, která je tvořena pracovníky služby kriminální policie a vyšetřování. V této skupině je dvacet dotazovaných policistů. Těchto dvacet dotazovaných policistů tvořilo čtrnáct mužů a šest žen ve věkovém rozmezí dvacet tři až čtyřicet dva let. Tito muži a ženy služby kriminální policie a vyšetřování slouží u policejního sboru České republiky v rozmezí tří až osmnácti let. Tito policisté jsou zařazeni na oddělení zabývajících se majetkovou trestnou činností.

Skupina číslo 2 je tvořena třiceti čtyřmi policisty zařazenými pro výkon služby pořádkové policie. Z toho bylo dotazováno třicet dva mužů a dvě ženy ve věkovém rozmezí dvacet čtyři až čtyřicet osm let. Tito policisté slouží u policejního sboru České republiky v rozmezí jednoho roku až devatenácti let. Jedná se o policisty zařazené na hlídková, místní a obvodní oddělení policie a k pohotovostní motorizované jednotce.

Skupina číslo 3 se skládá z dvaceti jednoho příslušníků dopravních oddělení policie. V této skupině bylo dotazováno sedmnáct policistů a čtyři policistky ve věkovém rozmezí dvacet dva až padesát let. Tito dopravní policisté slouží u policejního sboru České republiky v rozmezí tří až dvaceti devíti let. Tito policisté jsou zařazení na dálniční, nehodová oddělení, oddělení silničního dohledu a na dopravní inspektorát.

5.2 ROZBOR DOTAZNÍKU

Dotazník byl vytvořen pro účely této bakalářské práce za účelem získání informací od příslušníků policejního sboru České republiky s cílem získat a vytvořit si přehledný obrázek o tom jaké mají policisté povědomí o Etickém kodexu Policie České republiky, etice a jaké jsou jejich postoje v této oblasti lidské činnosti.

Dotazník se skládal ze dvou částí z „PRŮVODNÍHO LISTU“ a z listu „DOTAZNÍK“.

Průvodní list obsahuje informace, k jakému účelu je dotazník vytvořený, že je anonymní, informace z něj získané budou použity pouze pro účely této práce a

vyplněním dotazníku respondentům nehrozí žádný postih. Dále obsahuje náповědu k desáté otázce, která by mohla pro svou formulaci vyvolat u dotazovaných zmatky, co se týče cílené myšlenky, která je v otázce obsažena. „Vnitřní harmonie“ je zde myšlena jako stav, kdy je člověk vnitřně vyrovnaný a připravený objektivně posuzovat dané situace, které nastanou v průběhu jeho služby.

List samotného dotazníku obsahuje zápatí s kategorizací dotazovaného, která ho rozdělí dle pohlaví, věku, roku nástupu k Policii České republiky a dle služebního zařazení.

5.3 VYHODNOCENÍ OTÁZEK DOTAZNÍKU

Celkem bylo rozesláno sto dotazníků na různá oddělení policie a na školicí střediska policie, kde byly dotazníky rozdány policistům k vyplnění. Ze sta rozeslaných dotazníků se jich vrátilo sedmdesát pět plně vyplněných. Dvacet pět z rozeslaných dotazníků nemělo dostatečně vyplněné rozdělení do kategorií. Ty byly pro svou neúplnou kategorizaci z vyhodnocování vyřazeny.

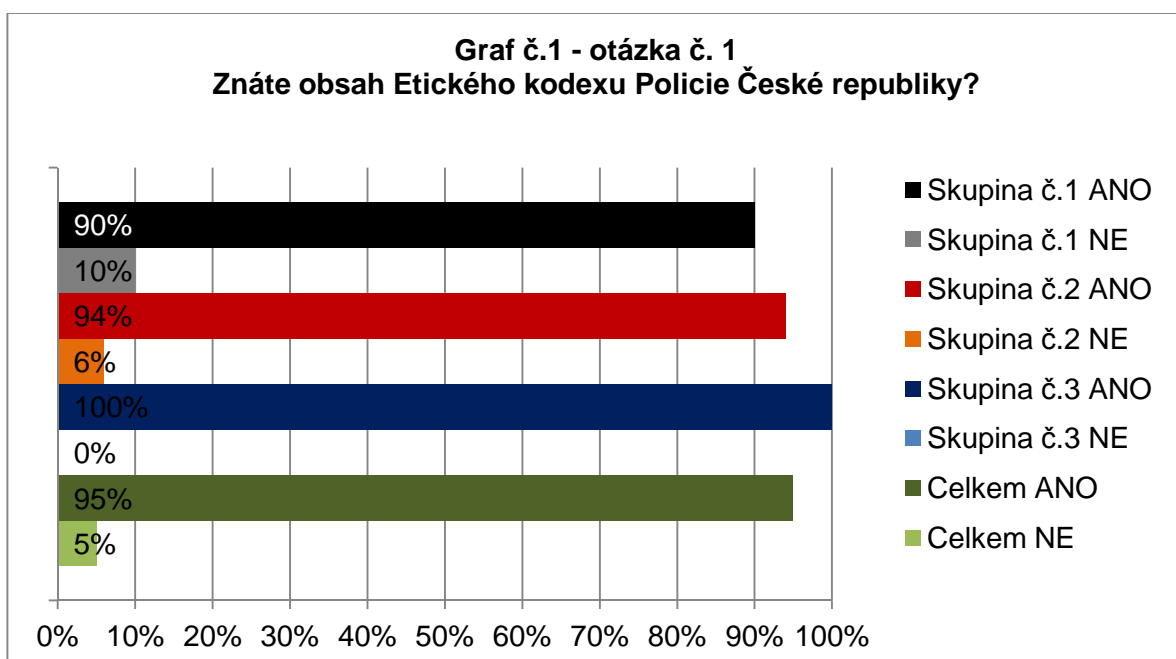
Data získaná z navrácených dotazníků jsou pro lepší orientaci a představu převedena do procentuelního zobrazení. Procenta byla dle platných matematických zákonů zaokrouhlena na celá čísla. K vyhodnocení jednotlivých otázek je vložen graf znázorňující jednotlivé výsledky otázek z dotazníkového průzkumu v procentech. Celkový graf znázorňující výsledky všech otázek z dotazníku je umístěn v přílohách této bakalářské práce.

Vyhodnocení otázek je na následujících stránkách:

1. Znáte obsah Etického kodexu Policie České republiky?

S Etickým kodexem Policie České republiky je seznámen každý policista a institut Policie České republiky předpokládá, že ho také každý policista bude znát.

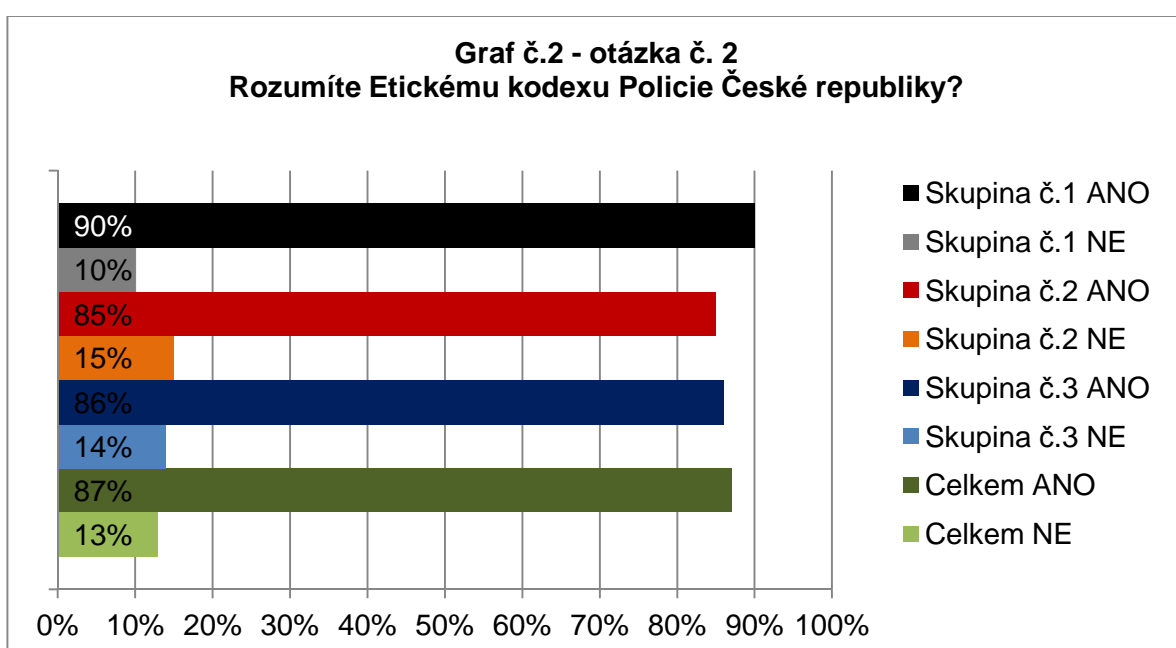
Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že obsah Etického kodexu Policie České republiky zná drtivá většina policistů. Pouze 5 % z celkového množství dotazovaných příslušníků policejního sboru České republiky nezná jeho celkový obsah. Dotazovaní příslušníci služby kriminální policie a vyšetřování znají obsah kodexu v 90 %, příslušníci služby pořádkové policie v 94 % a příslušníci služby dopravní policisté ve 100 % případů.

2. Rozumíte Etickému kodexu Policie České republiky?

Etický kodex Policie České republiky byl vytvořen tak, aby co nejlépe definoval etické principy zastávané Policií České republiky. Tyto principy jsou vyučovány na policejních školách, které poskytují prostor pro jejich detailní rozbor.

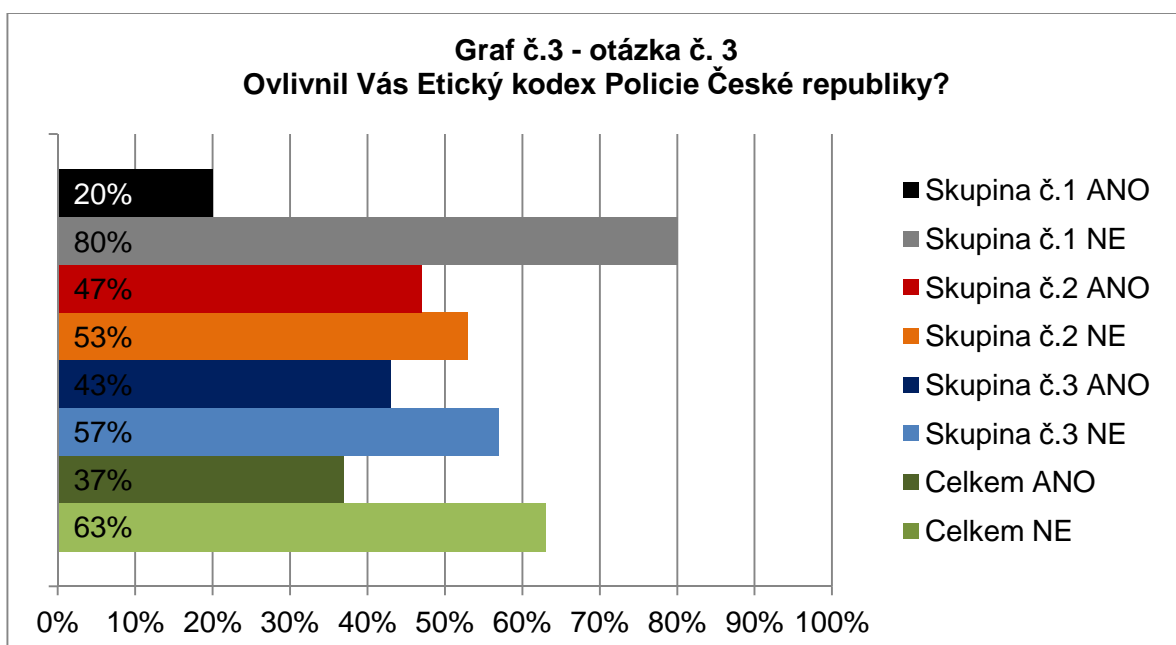
Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že Etický kodex Policie České republiky je pro 87 % z celkového množství dotazovaných příslušníků policejního sboru České republiky srozumitelný. Dotazovaní příslušníci služby kriminální policie a vyšetřování rozumí obsahu kodexu v 90 %, příslušníci služby pořádkové policie v 85 % a příslušníci služby dopravní policisté v 86 % případů.

3. Ovlivnil Vás Etický kodex Policie České republiky?

Tato otázka zjišťovala, zda měl Etický kodex Policie České republiky na dotazované nějaký vliv.

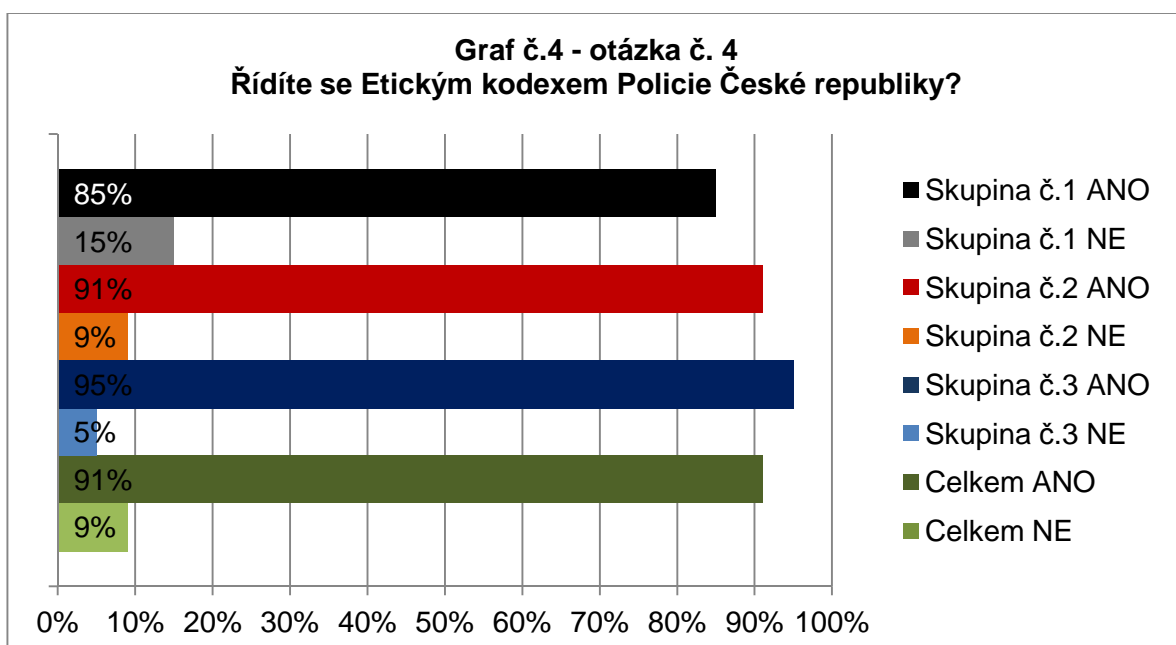
Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že Etický kodex Policie České republiky měl vliv na 37 % případů z celkového množství dotazovaných příslušníků policejního sboru České republiky. K největšímu ovlivnění došlo u skupiny příslušníků služby pořádkové policie, a to u 47 % dotazovaných, u skupiny příslušníků služby kriminální policie a vyšetřování došlo k ovlivnění u 20 % dotazovaných a u skupiny příslušníků služby dopravní policie k ovlivnění u 43 % dotazovaných.

4. Řídíte se Etickým kodexem Policie České republiky?

Tato otázka měla zjistit, zda policisté v případě, že znají Etický kodex Policie České republiky, podle něj také postupují.

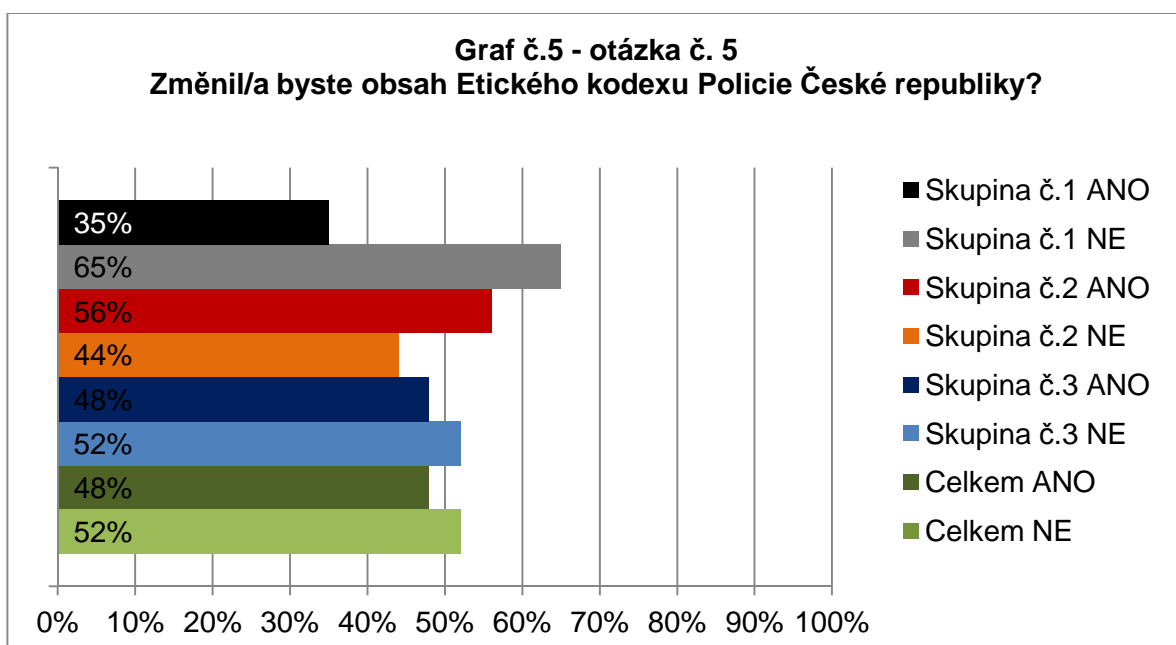
Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že 91 % příslušníků policejního sboru České republiky z celkového množství dotazovaných podle Etického kodexu Policie České republiky také postupuje a při výkonu své služby se jím řídí. Z toho se nejvíce Etickým kodexem Policie České republiky řídí příslušníci služby dopravní policie, a to v 95 % dotazovaných, v 91 % příslušníci služby pořádkové policie. Nejméně se Etickým kodexem řídí příslušníci služby kriminální policie a vyšetřování – 85 % dotazovaných.

5. Změnil/a byste obsah Etického kodexu Policie České republiky?

Poslední otázka zabývající se Etickým kodexem Policie České republiky konkrétně, zjišťovala, zda by jeho obsah dotazovaní policisté raději změnili.

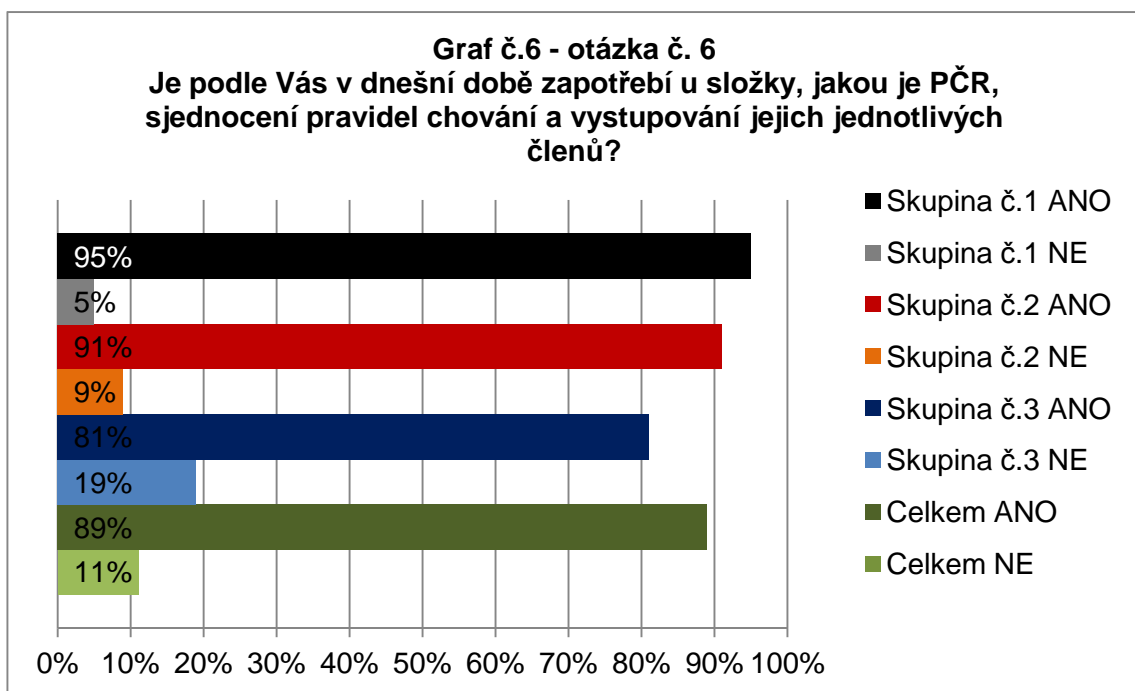
Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že 48 % příslušníků policejního sboru České republiky z celkového množství dotazovaných by obsah Etického kodexu Policie České republiky změnilo. Největší potřebu Etický kodex Policie České republiky měnit měli příslušníci služby pořádkové policie – 56 % dotazovaných, dále by ho měnilo 48 % dotazovaných z řad příslušníků služby dopravní policie a 35 % dotazovaných příslušníků služby kriminální policie a vyšetřování.

6. *Je podle Vás v dnešní době zapotřebí u složky, jakou je PČR, sjednocení pravidel chování a vystupování jejich jednotlivých členů?*

Tato otázka byla zaměřena na policistu samotného. Měla zjistit jeho smýšlení o potřebách sjednocení etických hodnot pro natolik specifickou profesi, jakou je výkon policejní služby v dnešní době.

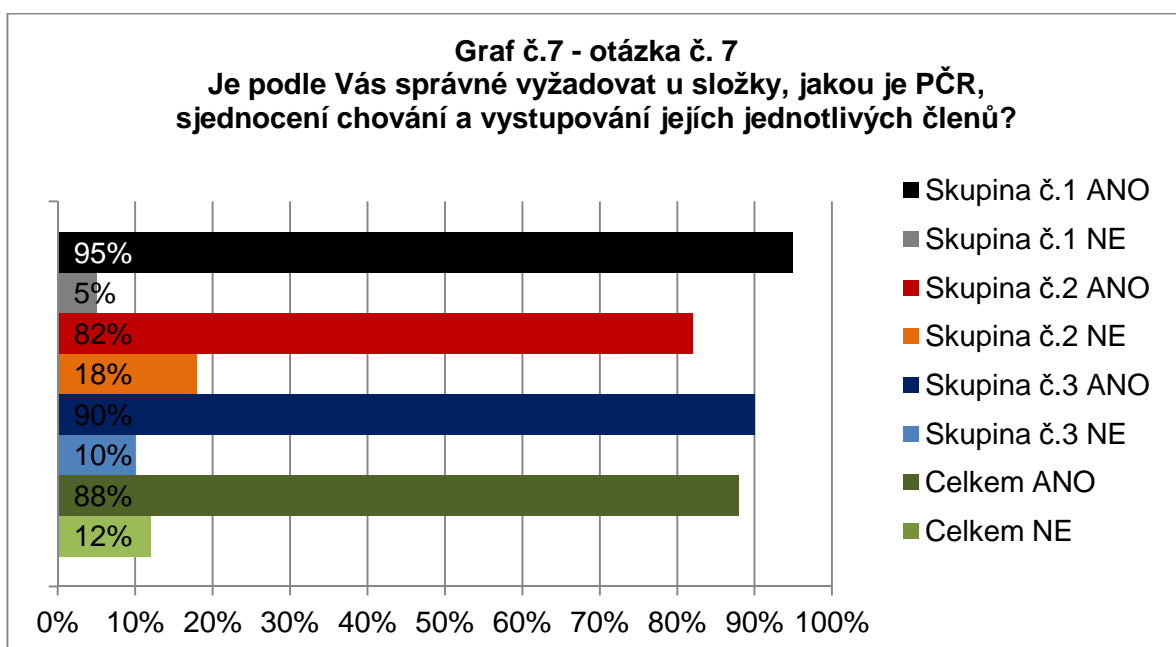
Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že 89 % z celkového množství dotazovaných příslušníků policejního sboru České republiky je přesvědčeno, že je potřeba sjednocení pravidel chování a vystupování u složky, jakou je Policie České republiky. Nejvíce je o tom přesvědčena dotazovaná skupina příslušníků služby kriminální police a vyšetřování, a to v 95 % případů. Ve skupině příslušníků služby pořádkové policie je o tom přesvědčeno 91 % dotazovaných a ve skupině příslušníků služby dopravní policie 81 % dotazovaných.

7. Je podle Vás správné vyžadovat u složky, jakou je PČR, sjednocení chování a vystupování jejich jednotlivých členů?

Tato otázka se zaměřovala na to, zda si dotazovaný policista myslí, že vyžadování sjednocení chování a vystupování příslušníků Policie České republiky je správné.

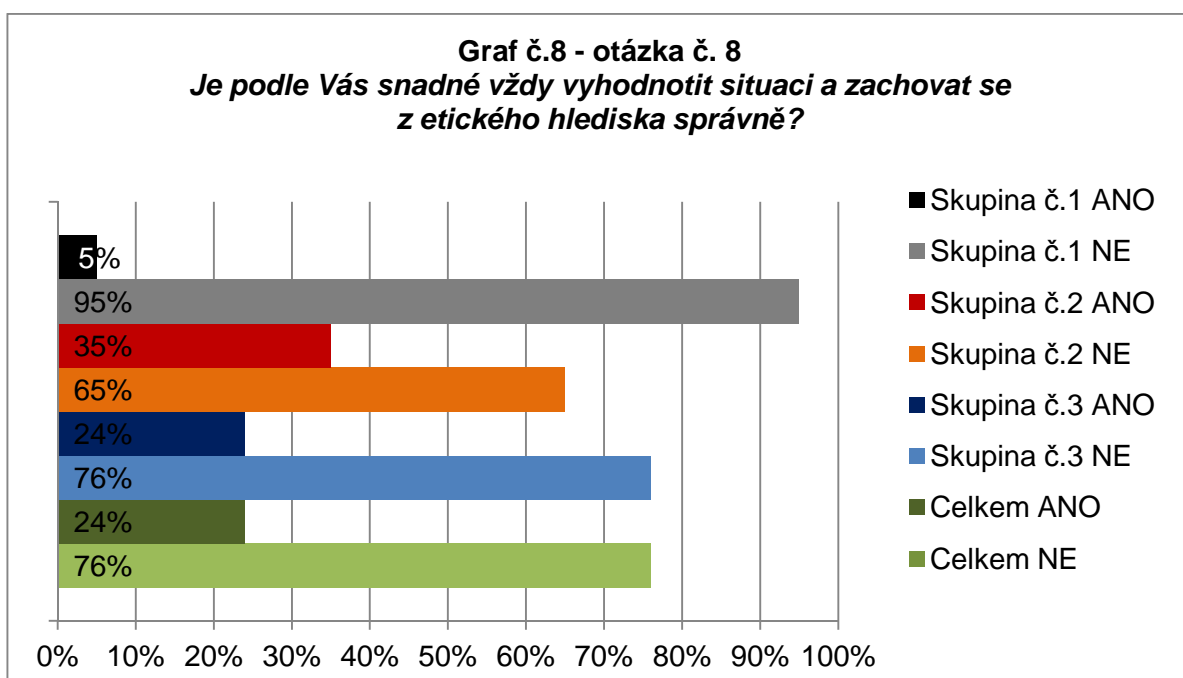
Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že 88 % z celkového množství dotazovaných si myslí, že vyžadovat sjednocení pravidel chování a vystupování Policií České republiky po jejich příslušnících je v pořádku. Nejvíce jsou o tom přesvědčeni příslušníci služby kriminální policie a vyšetřování – 95 % z dotazovaných, dále příslušníci služby dopravní policie – 90 % z dotazovaných, nakonec příslušníci služby pořádkové policie – 82 % dotazovaných.

8. *Je podle Vás snadné vždy vyhodnotit situaci a zachovat se z etického hlediska správně?*

Otázka č. 8 byla zaměřena na to, aby od dotazovaných policistů zjistila, zda je snadné vždy jednat tak, aby nedošlo k porušení etických principů.

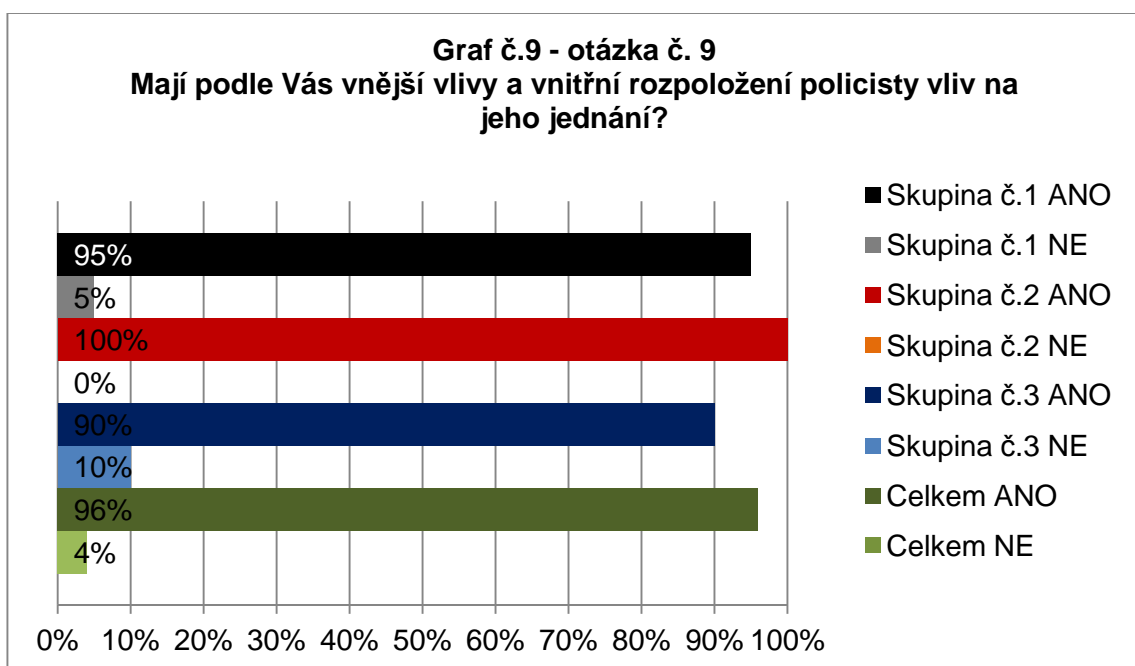
Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že se z celkového množství dotazovaných příslušníků policejního sboru České republiky 76 % shoduje na tom, že není vždy snadné vyhodnotit situaci a zachovat se z etického hlediska správně. Nejvíce zastávají toto tvrzení dotazovaní příslušníci služby kriminální policie a vyšetřování – 95 %. U příslušníků služby pořádková policie si to myslí 65 % dotazovaných a u příslušníků služby dopravní policie 76 % dotazovaných.

9. *Mají podle Vás vnější vlivy a vnitřní rozpoložení policisty vliv na jeho jednání?*

U této otázky bylo záměrem zjistit, zda si policisté uvědomují, že to jak jednají a jak se chovají a vystupují v dané situaci, je odrazem na ně působících vnějších a vnitřních vlivů.

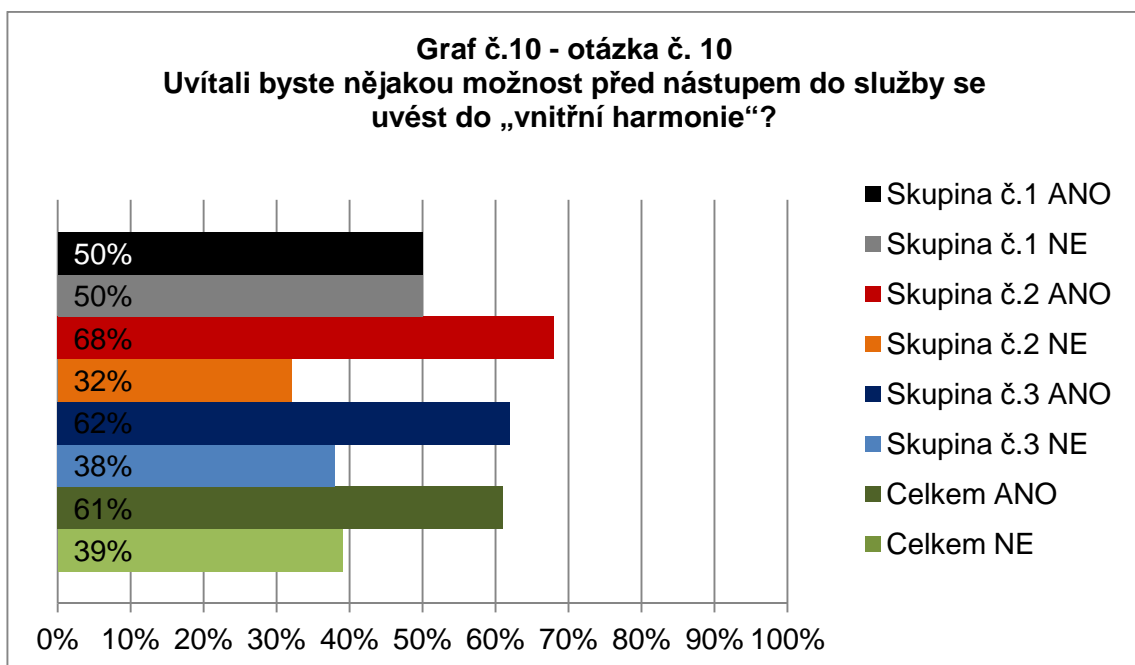
Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že v 96 % celkového množství dotazovaných příslušníků policejního sboru České republiky si uvědomují, že na jejich jednání působí veškeré možné vlivy. V tomto případě jsou o tom ve 100 % přesvědčeni dotazovaní příslušníci služby pořádkové policie, příslušníci služby kriminální policie a vyšetřování v 95 % a příslušníci služby dopravní policie v 90 %.

10. *Uvítali byste nějakou možnost před nástupem do služby se uvést do „vnitřní harmonie“?*

Poslední otázka zjišťovala, zda by policisté kvitovali možnost před nástupem do služby se dostat do stavu, kdy by byli připraveni zcela objektivně vykonávat svou službu.

Z vyhodnocení dotazníků vyplývá, že 61 % z celkového množství dotazovaných příslušníků policejního sboru České republiky by možnost uvést se do „vnitřní harmonie“ uvítalo. U příslušníků služby kriminální policie a vyšetřování by tuto možnost uvítalo 50 % z dotazovaných. U příslušníků služby pořádkové policie by bylo pro 68 % z dotazovaných a u příslušníků služby dopravní policie 62 % z dotazovaných.

5.4 VYHODNOCENÍ PRŮZKUMU

Z výše provedeného vyhodnocení jednotlivých otázek je zřejmé, že znalost Etického kodexu Policie České republiky, je mezi policisty až na pár ojedinělých výjimek skoro stoprocentní. Policisté služby kriminální policie a vyšetřování byli Etickým kodexem Policie České republiky nejméně ovlivněni. Většina dotazovaných policistů je toho názoru, že Etický kodex Policie České republiky je pochopitelný. Celkově se Etickým kodexem Policie České republiky řídí devadesát jedna procent dotazovaných policistů s tím, že nejméně dodržovaný je příslušníky služby kriminální policie a vyšetřování. Ohledně změny Etického kodexu Policie České republiky jsou

dotazovaní policisté svými odpověďmi vyrovnání. Polovina by ho změnila a polovina ne. Nejméně změn v Etickém kodexu Policie České republiky by chtělo policistů z řad služby kriminální policie a vyšetřování.

V otázkách správnosti a nutnosti regulací společného profesního vystupování, jednání a chování jednotlivých členů k vytváření jednotnosti Policie české republiky se dotazovaní policisté shodují na tom, aby zde byly vyžadovány.

V případě etického vyhodnocování, rozhodování a chování zastávají dotazovaní policisté názor, že to není snadné (na řádný výkon služby působí vlivy, které ovlivňují jednání policisty v dané situaci).

Možnost získání prostoru k tomu, aby se policisté mohli před nástupem do služby dostatečně připravit, by uvítala nadpoloviční většina z dotazovaných.

Je tedy patrné, že Etický kodex Policie České republiky je rozšířen v povědomí policistů a je napsán tak, že je srozumitelný. Přestože se ne všichni Etickým kodexem Policie České republiky řídí, zastávají názor, že je v dnešní době zapotřebí. Reflektují tak potřebu, aby zde platila jasná pravidla, která by sjednocovala etické aspekty policejní práce. Je obtížné se vždy z etického hlediska zachovat správně. Závisí to na vlivech působících na policistu a na tom, jaké má k dispozici prostředky, které mu pomohou tyto vlivy odbourat.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je zaměřena na etiku policejní práce. Jejím cílem bylo zjistit, nakolik je etika policejní práce problematickou záležitostí a zda je zapotřebí, aby byla prostřednictvím norem v oblasti etických předpisů korigována.

V teoretické části jsme si určili podstatné pojmy v oblasti etiky a další pojmy pro účely této práce jako morálka, mravnost, spravedlnost, svědomí, etika, profesní etika, kodex, loajalita a Policie České republiky. Tyto pojmy byly definovány pomocí odborné literatury a doplněny mým vlastním výkladem, aby si čtenář mohl představit můj úhel pohledu na tuto problematiku rozebíranou v této práci.

Praktická část se zabývá nejprve specifikováním institutu Policie České republiky a následně se věnuje problematice etiky policejní práce. V dnešní době mají všechny organizace specifické pro svoji odbornost normy jako je etický kodex dané profese a to z důvodů, aby zde nedocházelo ke zneužití profese a stanovení jednotného vystupování vůči veřejnosti. Neboť každá profese má snahu vytvořit si charakter, kterým je veřejnosti prezentována. Je tedy nanejvýš patrné, že i bezpečnostní složka státu, kterou je Policie České republiky zavedla ve své organizaci etický kodex. Právě Etický kodex Policie České republiky je pro veřejnost signálem, že tomuto bezpečnostnímu sboru není lhostejné vystupování jeho příslušníků vůči veřejnosti. Vždyť profesionalita je první ze základních hodnot Policie České republiky.

Průzkumem zaměřeným na vnímání Etického kodexu Policie České republiky policisty a na jejich smýšlení o etice policejní práce. Následným vyhodnocením bylo zjištěno, že obsah Etického kodexu Policie České republiky je policistům znám a je pro ně srozumitelný. Změnu obsahu Etického kodexu Policie České republiky by uvítala zhruba polovina dotazovaných. S názorem, že dodržování etiky policejní práce je obtížné, pro působení vnějších a vnitřních vlivů, se shoduje většina dotazovaných příslušníků policejního bezpečnostního sboru České republiky.

V práci si cením podkapitoly s popisem hierarchie vlivů působících na etiku policejní práce. Tato hierarchie má v práci své prvotní uveřejnění, neboť do této chvíle neexistovala žádná kategorizace vlivů působících na etiku policejní práce.

Je tedy nanejvýš patrné, že etika policejní práce je velkým tématem, které je korigováno nejen interními předpisy, ale i obecně platnými etickými hodnotami společnosti i policisty samotného. Je zřejmé, že policista musí být pro řádný výkon své služby zcela loajální veřejnému zájmu nad zájmy individuálními. K tomu, aby policista vykonával svou službu objektivně a bez působení nežádoucích vlivů, je školen. Jak obstojí, však ukáže až jeho výkon služby.

Práce příslušníka Policie České republiky je závažnou a důležitou službou společnosti, kdy je na policistu kladen mimo fyzické náročnosti i velký psychický tlak. Při řešení konkrétních situací, kam je policista přivolán, hájí zájmy společnosti a současně musí brát ohled na jednotlivce, který je součástí společnosti. Jednotlivec si v podobných situacích ne vždy uvědomuje, že je součástí společnosti, jejíž zájmy pomohl utvářet. Kdyby si toto uvědomovala většina řešených jednotlivců, popřípadě skupin jednotlivců, došlo by z jejich strany k pochopení složitosti policejní práce. Toto pochopení by objasnilo závažnost problematiky etiky policejní práce, která se nesmí povyšovat jejich individuální zájmy nad zájmy společnosti. Závažnost problému etiky policejní práce si totiž široká veřejnost mnohdy neuvědomuje a vytváří vůči instituci Policie České republiky negativní postoje. To se potom promítá do konfliktů při dodržování etiky policejní práce ze strany policistů, kteří jako zástupci Policie České republiky jsou svou službou povinováni tyto konflikty řešit.

Etika policejní práce je problémem, který je Policií České republiky řešen (prostřednictvím množství vnitřních nařízeních, závazných pokynů a rozkazů), od žádoucího vzhledu policisty a jeho ústrojí kázeň až po postupy a hodnotové principy, které jeho povolání vůči společnosti zastupuje. Tyto vnitřní předpisy a jejich aplikace do praxe jsou příslušníkům policejního sboru České republiky vyučovány a předávány instruktory a učiteli ve výcvikových střediscích a školních zařízeních Policie České republiky. Příslušníci policie jsou tu rovněž zasvěcováni do nových metodologických postupů a používání nových technických přístrojů a aplikací zaváděných do přímého výkonu. Příslušník policie je také povinován se sám profesně vzdělávat a tím udržovat svou profesní úroveň a předejít tak úpadku. Případné pochybení musí být tedy bráno jako pochybení jednotlivce a ne institutu Policie České republiky. A na to nesmí být zapomínáno.

Etiku policejní práce bychom mohli pro pochopení její složitosti přirovnat třeba k polévce. Polévka je voda, ve které je řada ingrediencí, které dodávají vodě chuť a dělají polévku polévkou. Nesmíme však zapomínat, že polévky se od sebe liší právě ingrediencemi, ze kterých vznikají. Přes rozmanitost ingrediencí jsou to stále polévky. Podobně je tomu to i s etikou policejní práce. Vodou v polévce je tu daná situace a ingrediencemi ovlivňujícími chuť vody jsou jednotlivé vlivy na etiku policejní práce. V případě, že nastane stejná situace, před kterou je policista postaven, vyskytnou se zde jiné vlivy, které budou působit na etiku policejní práce. Stále to však bude etika policejní práce stejně jako v případě polévky. Záleží pouze na tom, zda je nám finální podoba polévky po chuti či nikoliv.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

SEZNAM POUŽITÝCH ČESKÝCH ZDROJŮ

AION CS, s.r.o. ve spolupráci s AMD, v.o.s. Ottova encyklopedie obecných vědomostí na CD-ROM [CD-ROM]. © 1997, 14.11.1997 [cit. 2013-05-14].

BLECHA, Ivan, Radim BRÁZDA, Jan BŘEZINA, Karel FLOSS, Pavel FLOSS, Břetislav HORYNA, Jiří KUČÍREK, Richard KULA, Jozef MATULA, Pavel ŠARADÍN, Jan ŠTĚPÁN, Lubomír VALENTA a Josef ZUMR. Filosofický slovník. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 1998, 463 s. ISBN 80-718-2064-4.

Česká republika. Zákon o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů. In: Sběrka zákonů. 6. listopadu 2011, roč. 2011, č. 341, s. 4242 - 4272. ISSN 1211-1244

Česká republika. Zákon o Policii České republiky. In: Sběrka zákonů. 17. července 2008, roč. 2008, č. 273, s. 4086 - 4116. ISSN 1211-1244.

Česká republika. Zákon o přestupcích. In: Sběrka zákonů. 17. května 1990, s. 810 - 826, roč. 1990, č. 200.

Česká republika. Zákon trestní zákoník. In: Sběrka zákonů. 8. ledna 2009, roč. 2009, č. 40, s. 354 - 464. ISSN 1211-1244.

HROMKOVÁ, Dana, Jaroslav HUK, Jarmila KLUGEROVÁ, Andrea KOČKOVÁ, Lucie PAULOVCÁKOVÁ a Tereza VACÍNOVÁ. Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci. 4., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, 69, XI s. ISBN 978-80-7452-024-2.

JANDOUREK, Jan. Slovník sociologických pojmů: 610 hesel. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 258 s. ISBN 978-802-4736-792.

MAŘÍKOVÁ, Hana, Miloslav PETROUSEK, Alena VODÁKOVÁ (za kolektiv). Velký sociologický slovník: II. svazek P-Ž. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, s.749-1627. ISBN 80-718-4310-5.

NESVADBA, Petr. Policejní etika. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 315 s. ISBN 978-80-7380-195-3.

OLŠOVSKÝ, Jiří. Slovník filosofických pojmů současnosti. Vyd. 2., rozš. Praha: Academia, 2005, 261 s. ISBN 80-200-1266-4.

VOKUŠ, Jiří. POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. Praha: Policejní prezídium České republiky, 2010, 84 s. ISBN 978-80-254-7700-7.

ZLÁMAL, Jiří a Ivana DUFKOVÁ. Policie a Profesní etika: se zaměřením na etický kodex Policie České republiky. Praha, 2003, 67 s.

SEZNAM POUŽITÝCH ZAHRANIČNÍCH ZDROJŮ

DIRINGER, David. The book before printing: Ancient, Medieval, and Oriental. United States of America: Dover Publications, Inc., 2011. ISBN 0-489-24243-9.

SPAEMANN, Robert [Prekl. Anton Košťál]. Hovoríme o etike. 1. vyd. Bratislava: Vydavat. Don Bosco, 1994. ISBN 80-854-0534-2.

SEZNAM POUŽITÝCH INTERNETOVÝCH ZDROJŮ

Etický kodex Policie České republiky - Policie České republiky. [online]. [cit. 2013-05-12]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>

Frank Patrick Herbert. Citáty slavných osobností [online]. © 2007-2013 [cit. 2013-05-13]. Dostupné z: <http://citaty.net/autori/frank-herbert/>

VPŠ a SPŠ MV v Holešově [online]. © 2013 [cit. 2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.spschol.cz/>

Vyšší policejní škola MV v Praze 9 [online]. © 2007 - 2013 [cit. 2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.skolamv.cz/>

Generální inspekce bezpečnostních sborů [online]. © 2012 [cit. 2013-05-24]. Dostupné z: <http://www.gibs.cz/>

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1.....	38
Graf č. 2.....	39
Graf č. 3.....	40
Graf č. 4.....	41
Graf č. 5.....	42
Graf č. 6.....	43
Graf č. 7.....	44
Graf č. 8.....	45
Graf č. 9.....	46
Graf č. 10.....	47
Celkový přehledný graf.....	III

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
Příloha B – Celkový přehledný graf	III

Dobrý den,

jsem studentem Univerzity Jana Ámose Komenského v Praze a tímto bych Vás rád požádal o vyplnění mého dotazníku, který se týká etického kodexu Policie České republiky a podvědomí o něm u příslušníků Policie České republiky. Dotazník je součástí mé bakalářské práce a jeho výsledky budou použity pouze pro mou práci.

V 10. otázce je uveden pojem „vnitřní harmonie“, tím je myšlen stav kdy, jsme sami zcela schopni objektivně rozhodovat.

Předem děkuji za vyplnění.

pohlaví: muž / žena*

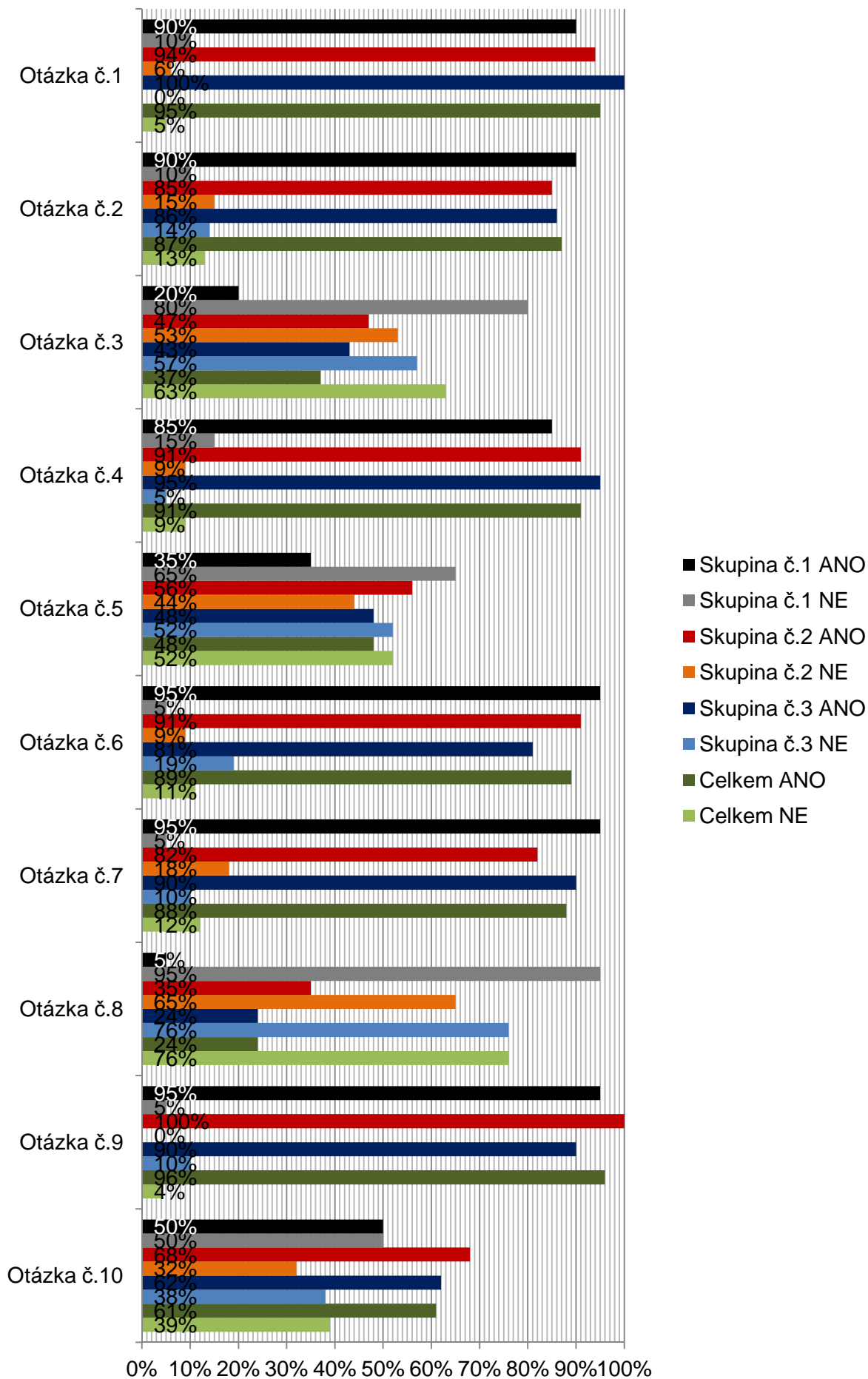
rok nástupu k PČR:

věk:

služební zařazení:

1. Znáte obsah Etického kodexu Policie České republiky? ANO / NE*
2. Rozumíte Etickému kodexu Policie České republiky? ANO / NE*
3. Ovlivnil Vás Etický kodex Policie České republiky? ANO / NE*
4. Řídíte se Etickým kodexem Policie České republiky? ANO / NE*
5. Změnil/a byste obsah Etického kodexu Policie České republiky? ANO / NE*
6. Je podle Vás v dnešní době zapotřebí u složky, jakou je PČR, sjednocení pravidel chování a vystupování jejich jednotlivých členů? ANO / NE*
7. Je podle Vás správné vyžadovat u složky, jakou je PČR, sjednocení chování a vystupování jejich jednotlivých členů? ANO / NE*
8. Je podle Vás snadné vždy vyhodnotit situaci a zachovat se z etického hlediska správně? ANO / NE*
9. Mají podle Vás vnější vlivy a vnitřní rozpoložení policisty vliv na jeho jednání? ANO / NE*
10. Uvítali byste nějakou možnost se před nástupem do služby uvést do „vnitřní harmonie“? ANO / NE*

Celkový přehledný graf

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jan Dubec

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Kombinované bakalářské studium

Název práce: Etika policejní práce

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 42

Celkový počet stran příloh: 3

Počet titulů českých použitých zdrojů: 13

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 5

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr